

БАЛА МЕН БАЛАБАКША

Республикалық педагогикалық журнал

№2, 2023

Республиканский педагогический журнал

РЕБЕНОК В ДЕТСКОМ САДУ

Бала мен балабақша Ребенок в детском саду

Республикалық педагогикалық журнал
Республиканский педагогический журнал
Издаётся с 2007 г.

Ай сайын шығады
Выходит 12 раз в год

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Ақпан-Февраль №2 (177) 2023

Бүгінгі мектепке дейінгі тәрбие және білім мәселелері

Проблемы современного дошкольного воспитания и образования

Кереева М. «Балабақшада ойын арқылы балалардың сөздік қорларын дамыту жолы»	2
Жақұзова С. «Балабақшадағы жылыжай»	3
Батабекова А. Балабақшада орыс тілді балаларға қазақ тілін ойын арқылы үйрету	4
Григорьевская Е.В. Музыкальные игры с элементами театра на музыкальных занятиях в ДО	5

Маңғыстау облысы білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша

білім бөлімінің №61 «Сұлтан» бөбекжайына

Ясли-сад №61 «Сұлтан» г.Ақтау Мангистауской области

Балмағамбетова Т. «Жаңа технологиялардың оқу-тәрбие үрдісінде қолданылуы»	7
Дәуітқызы А. «Ұлт ұстазы – Ахмет»	8
Күмисбаева Н. Логопедтің жұмысында нейропсихологиялық және кинезиологиялық ойындар мен жаттығуларды қолдану	9
Узақбаева М. «Әжем айтқан ертегі»	10
Жанмуратова Р. «Ертегілер әліпбесі»	11
Алдабергенова А. «Сапымазақпен ойнаймыз!»	13
Дүйсенова Р. «Сықырлы эртер»	14
Жанабаева Қ. «Бәрі де татулықтан басталады»	15
Жұдызбаева А. «Кемпіркөсек жолдарында»	15
Зейнуллаева Г. «Бауырсақ» ертегісі	16
Копталева Р. «Асықты қайдан алады»	17
Мұғазенова А. «Көңілді математика әлемі»	18
Олабай Г. «Күзгі баққа саяхат»	19
Онайшаева Г. «Сықырлы пішіндер»	20
Салыбекова М. «Көктем келді»	21
Сапарғалиева М. «Кім күшті»	22
Темірбаева А. «Қуыршақ Әңгірлінің бөлмесі»	24
Тұржанова Э. «Тарышқа математикамен бірі»	25
Юсупова М. «Дыбыстар әлемінде!»	26
Жанайқызы Ж. «Күзгі өлең»	27
Кансұтанова Н. «Ойнайықта, ойлайық»	28
Сарсенғалиева Н. «Көңілді сән-азырық»	29
Жолтаманова М. «Қазыналы қаншық»	31

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданындағы «Балдырған» бөбекжай-бақшасынан

Ясли-сад «Балдырған» Ойылского района Актыубинской области

Бисебаева А. Ұлттық құндылықты дәріптеу балабақшадан басталады	32
Толыбаева Ш. «Еңбек жолым және білім берудегі жаңашыл тәсілім»	33
Қалиева А. «Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы ойынның психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері»	33
Шипбаева Ж. «Тәрбиеші болу – бақыт»	34
Ажибаева М. «Балабақша – бақыт басталады»	35
Бақтыгереева Ж. «Бақытты балалық шақ»	36
Абтрахманова Г. «Мектепке дейінгі ұйымдарда математикалық ойындарды қолдану»	37
Баймұханова С. Ойын – ертегі жасап оқыту мен тәрбиеленудің негізі	38
Қазыбаева Д. «Ойын ойна жетісейсің»	40
Сисенғалиева Б. Тәрбиеші болу – зор міндет	41
Жолбаева Г. «Балабақша – бақыт басталады»	42
Еришева Р. «Мен Отанның бақытты ұланымын!»	43
Байманова А. «Айналайын ақ маман!»	44
Дабылова А. Шырша туралы білімдерін айқындау	45
Утегенова Р. «Қош келдің, жаңа жылым!»	46

Тәрбиелер оқытайық Воспитание и обучение

Мекеева А. «Жанырақтан композиция жасау»	47
Убиншова У. «Сықырлы су»	48
Сарсембаева Г. «Тірі және өлі табиғат»	49
Оразова Р. «Алтын күз» ертегілігінің сценарийі	51
Ахылбекова Д. «Түрлі-түсті кілемшесі»	52
Кенчимова М. «Жыр алабы – Жамбыл» атты іс-шараның сценарийі	53
Артығалина А. «Гүл өссе – жердің көркі»	55
Құспанғалиева Г. «Жобалау әдісін қолдана отырып, тәрбиеленушілердің танымдық сөйлеу дағдысын қалыптастыру»	57
Командровская В.В. Занятие на тему «Гласные буквы Е, Ё, Ю, Я, обозначающие два звука»	58
Жұманова А.И. «Мир геометрических фигур»	59
Дюсембаева А.Т. Проект на тему «Мой дом под крышей голубой» (для детей 5 лет)	60
Сисенова К.А. Открытое занятие на тему «Каким воздухом мы дышим»	61
Утаева А.А. Комплексное занятие на тему «Путешествие в страну Наскормия»	63
Аминова Т.О. Занятие на тему «Теремок на новый лад»	64

Меншік иесі: ЖШС «Тал-Сар плюс»

Бас редактор: Юрова С.Н.

Редактор: Бөлекбаева Ж.С.

Редакция алқасы

Еденбаева З.Д.	Алматы қалалық мектепке дейінгі мекемесінің әдіскері
Заурбекова С.О.	КМҚК №132 бөбекжай-бақшасының меңгерушісі
Искакова Р.А.	Алматы №9 мектепке дейінгі мекемесінің қазақ тілі пәні мұғалімі
Сарсембаева А.О.	Алматы №60 мектепке дейінгі мекемесінің меңгерушісі
Құлтаева Л.А.	АОКБА ҚДИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білімді дамыту әдіскері
Алипкалиева Г.Б.	ОПКБА және ҚДИ әдіскері

Көркемдеуші редактор

Укенова Л.Н.

Техникалық редактор

Галиева Р.Т.

Редакция мекен-жайы: Бөгенбай батыр

көшесі, 86, 101 б.

050010, Алматы қ.,

а/ж 46

Телефоны: 8 (727) 291-71-92

8 775 856 21 20

e-mail: rus-lit@mail.ru

«Бала мен балабақша – Ребенок в детском саду» журналы редакциясына келіп түскен қолжазбалар әдеби өңделеді. Редакция жолданған материалдар сапасына жауап бермейді, қолжазба авторларға қайтарылмайды. Материалдар көшіріліп басылған не пайдаланылған жағдайда осы журналға сілтеме жасалады.

Теруге 10.02.2023 жіберілді.

Басуға 20.02.2023 жылы қол қойылды.

Көлемі 84 x 108/16. Оффсетті басылым.

Таралымы 6000.

Отпечатано в

ИП «Polyservice»

г. Алматы, ул. Казыбек би 78.

8 (727) 2795732

Журнал Қазақстан Республикасының мәдениет және ақпарат министрлігінде 11.06.2012 жылы тіркеліп, №12824-Ж куәлігі берілді.

Ұлттық құндылықты дәріптеу балабақшадан басталады

Бисебаева Асел, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің менгерушісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

«Тәрбие – тал бесіктен басталады»

Әр педагогтың алдына қойған мақсаты бүлдіршін бойына адамгершілік, имандылық қасиеттерді оқу-тәрбие үрдісінде жан-жақты қалыптастыру арқылы болашақта ел тізгінін ұстайтын ұрпақ тәрбиелеу. Әр тәрбиеші ұлттық тәуелсіздікті нығайтуда, салауатты қоғам құруда бірлік татулықты арттыруда жас ұрпақ тәрбиесінде аса мән беріп, ұлттық құндылықты оқыту үрдісінде пайдалануы тиіс деп санаймын. Саналы, білімді, әдет-ғұрып, салт-дәстүрді құрметтейтін ұрпақ тәрбиесіне аса мән беруіміз қажет. Ұлттық құндылықтардан нәр алып, ата-бабаның рухани аманатын ертенгі күнмен жалғастыратын, жеке тұлға болмысын қалыптастыру бүгінгі білім жүйесіндегі негізгі міндет болып отыр. Осы өркениетке қадам басқан еркін елдің өренін тәрбиелеу ұстаздардың үлесінде. «Бүлдіршіндерге ата-бабамыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес өсиеттері, асыл мұрасы, ұлттық рух, ұлттық салт-дәстүр, намыс, тілі мен мәдениетін жас ұрпақ бойына сіңіруді басты парызым» – деп санаймын. Қай елдің болмасын өсіп-өркендеуі өркениетті дүниеде өзіндік орын алуы, оның ұлттық жүйесінің деңгейіне, даму бағытына тікелей байланысты. Мектепке дейінгі ұйымдарда жан-жақты тәрбиелеу арқылы, білім сапасын арттыру ең аса маңызды мәселе.

Балабақшамызда «Ұлттық құндылықтар – ұлт қазынасы» атты жоба аясында оқыту мен тәрбие қызметінде ата-аналармен және педагогтердің кәсіби шеберлігін шыңдау жұмыстары жүйелі түрде атқарылуда. Жоба аясында ұлттық бірегейлікті сақтау үшін ата-аналармен серіктесіп жұмыс жасауға бағытталған «отбасы», «бала» және «педагог» үш одақтың арасындағы қарым-қатынастың беріктігі қолға алынған. «Өнегелілік күніне орай» әңгімелесулер, ұлттық әдеп сағаттары, ұлттық ойындар, көңіл-көтерулер, аудандық мұражайларға, кітапханаларға саяхаттар өткізеді. Балалар бақшасының топ бөлмелерінде ұлттық нақышта ою-өрнектермен, жәдігерлермен, ұлттық бұйымдармен заман талабына сай безендіріліп «Киіз үй-Қазақстан жерінің ең ежелгі нышаны» тақырыбында бұрыш жасалған. Мектепке дейінгі педагогтерінің кәсіби құзіреттілігі педагогикалық этикасы, баламен қарым-қатынас жасау тәсілдері ұлттық менталитетке негізделі отырып ұйымдастырылуда. Ұлттық нақышта балалардың танымдық қабілеттерін ұштастыру мақсатында дәліз қабырғаларына да жайлау, ағаш үй, отбасы, ұлттық ойындар т.б. сынды бейнелермен көркемделіп, биылғы оқу жылының мақсаттары бір-бірімен үйлесім тауып

астасқанды. Ұстаз тәрбиеші, өз білім беру ісінде рухани, мәдени дәстүрлерді сақтап, шығармашылық ізденіспен, жаңа технологияны меңгере отырып, ұлттық төл мұрағаттарды жүзеге асыру кәсіби маман үшін мақтан тұтарлық мәртебе.

Тәрбиешілер А.Байманова және Г.Жолбаеваның ұйымдастыруымен халқымыздың дара тұлғасы қазақтың күміс көмей әншісі Бағланова Роза Тәжібайқызының 100 жылдық мерей тойына орай «Ән әлемінің бұлбұлы» атты жоба жоғары деңгейде өтті. Жобаның мақсаты бүлдіршіндерді қазақ өнеріндегі ерекше тұлғалардың өмірімен өнері арқылы ұлттық құндылықтарды меңгерту, сахна мәдениетіне баулу. Тәрбиешілер жобаны ауқымды көлемде ұйымдастыру үшін тәрбиеші А.Байманова Алматы қаласында ұйымдастырылған «Қазақ деген халқымың еркесімін» атты көрменің арнайы қонағы болып, Роза апамыздың ұрпақтарымен жүздесіп келді. Жоба барысында ата-аналар қызығушылықпен белсенділік танытты. Жобаның ерекше бір сәті жас балғын Роза мен есейіп толысқан Розаның образында ән әулеткен кішкентай бүлдіршіміз Қайратқызы Аянат және тәрбиеші Г.Жолбаева көрермендерді сүйсінтті. Ұлттық ойындарды дәріптеу мақсатында «Атқа міну мәдениеті» тақырыбында тәрбиешілер С.Байманова және Г.Абдрахманова жоба өз мәресіне жетті. Бүлдіршіндер атқа міну мәдениетін, ат үстіндегі ұлттық ойындар арқылы қызығушылықпен игерді. Ата-аналар ат әбзелдерін арнайы колонермен жасақтап, жылқының осу жасын бейнеледі. Қиялды, сөздік, логикалық шығармашылық және сыни тұрғысынан ойлауды дамыту, балаларды белсенді іс-әрекетке және зейіннің шоғырлануына тәрбиелеу мақсатында тәрбиешілер Р.Утегенова және А.Еришева «Ою-Өрнектер сыр шертеді» тақырыбында жоба ұйымдастырды. Балалар түрін түрлі-түсті мақтадан, фетрадан киіз басып құрақ құрау сынды колонер туындыларын жасақтады. «Құмдағы өрнектер» тақырыбында балалар құм терапиясы арқылы әлемі ою-өрнектер бейнеледі. Ағымдағы оқу жылының соңында жоба аясында аудандық балабақша педагогтері арасында «Ұлттық құндылық-ұлт мақтанышы» атты семинар-практикум ұйымдастыру жоспарлануда.

Балабақшада ұлттық құндылыққа тәрбиелеу барлық мектепке дейінгі мекемелердің бірегей жүйесі, жеке және бірлесе іске асыратын жаңа үлгілік бағдарламаның жиынтығы деп білемін. «Бала дегеніміз – айналасына сәуле шашатын ғұһар тас секілді. Біз оның ерекше қырын тауып, дамыта білуіміз керек. Сонда ғана ол жарқырап, жалынмен әлемді шарптитын алмас қылышқа айналады» - деп сенемін.

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданындағы “Балдырған” бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс

Балабакша меңгерушісі
Бисебаева Асел
Каржауовна

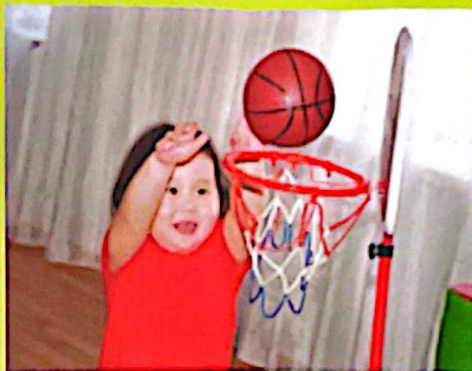
Балабакша әдіскері
Толыбаева Шара
Рахымқызы

Балабакша
педагог-психологі
Калиева Айсауле
Максотовна

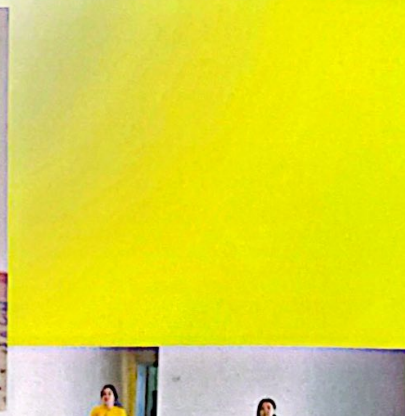
**Ақтобе облысы, Ойыл ауданындағы
“Балдырған” бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс**

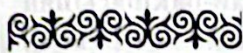

**Ақтөбе облысы, Ойыл ауданындағы
“Балдырған” бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс**

**Ақтөбе облысы, Ойыл ауданындағы
“Балдырған” бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс**

«Еңбек жолым және білім берудегі жаңашыл тәсілім»

Толыбаева Шара, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің әдіскері
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

*Егер ұстаз өн бойына, өз ісіне,
шәкіртіне деген
сүйіспеншілікті жинақтаса,
ол – нағыз ұстаз.
Л.Н.Толстой*

XXI ғасыр ұлттық бәсеке, акпараттық сайыс, инновациялық технологиялар, күрделі экономикалық реформалар сияқты көріністерімен ерекшеленеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес білім, білік, дағдыларын, рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыра отырып, «Мәңгілік Ел» жалпы ұлттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық құндылықтарға, ұлтжандылыққа және толеранттылыққа тәрбиелеу, сондай-ақ баланың мектепте оқуға әлеуметтік-психологиялық, тұлғалық, ерік-жігерлік, физикалық және зияткерлік даярлығын тәрбиелеу – міндетім деп білемін.

Ұстаз – барлық білім мен тәрбие беру жүйесінің негізі, жаны және жүрегі. Ұстаздың негізгі басты мақсаты - рухани бай, ізденімпаз, адамгершілігі мол адамды қалыптастыру болып табылады. Қазіргі заманғы ұстаздар ізденуші, зерттеуші, технолог, өнертапқыш, шығармашылықпен жұмыс істейтін жаңашыл болу керек.

Білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз жұмысын жетік білетін, баланың шығармашылығы мен дарындылығына жағдай жасай алатын, тұлғалық – ізгілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс – қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын толық меңгерген, отандық, шетелдік тәжірибелерді шығармашылықпен қолдана білетін кәсіби маман педагогті атаймыз.

Ендеше, бүгінгі білім мен білік бәсекелес заманда ұландарымыздың биіктен көрінуіне күнделікті ісіміздегі жаңашылдығымыз арқылы, жан-жақты берген тәрбиеміз арқылы қол жеткіземіз.

Біздің мамандығымыздың қыры да, сыры да – көз алдымызда өсіп, дамып келе жатқан балалармен жұмыс жасау. Ал менің міндетім педагогтарға өздерінің шығармашылығын, шеберлігін айқындауға, кәсіби құзіреттілігін жетілдіруге мүмкіндігін туындату.

Әдіскердің кәсіби шебер болуы, ол шеберліктің тәжірибемен келетіндігінде. Оның өзінің жеке қабілетіне, іске қызығушылығына, үнемі танымдылығына ұмтылуына тәуелді.

Сондықтан да бүгінгі күннің жаңалығынан сырт қалмай, үнемі ізденіс үстінде болу маңызды. Жаңа заманға лайық жаңа білім, жаңа тәрбие беру - өмір талабы. Өйткені жаңа заман баласы – бүгінгі қазақ қоғамының ұлттық қазынасы.

«Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы ойынның психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері»

Калиева Айсауле, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің педагог-психологі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

Қазіргі педагогикада ойын мектеп жасына дейінгі баланың ажырамас бөлігі болып табылады. Ойынның құндылығы – ол балалардың негізгі қажеттіліктерін қанағаттандырады. Ойын барысында бала өзін, қабілетін үйренеді. Балалық шақ - балалардың жеке

басының қалыптасуының маңызды кезеңі. Ойынмен айналысқан педагогтар мен психологтар оның баланың психикалық дамуы үшін маңыздылығын атап өтті. Ойынның аркасында психикада елеулі өзгерістер орын алады, дамудың жаңа, жоғары сатысына өтуді дайындайтын қасиеттер қалыптасады.

А.С.Макаренко ойынның бала тұлғасының қалыптасуына шешуші әсерін бірнеше рет атап көрсеткен. Демек, ол былай деп жазды: «Ойынның бала өмірінде маңызы зор, ол ересек адамның іс-әрекеті, жұмысы, қызметі болғанымен бірдей мағынаға ие. Бала қандай ойынаса, өскенде де сол мамандықты тандайды. Сондықтан болашақ кәсіпкердің тәрбиесі ең

алдымен ойында жүзеге асады. Ал жеке тұлғаның орындаушы және жұмысшы ретіндегі бүкіл тарихын ойынның дамуында және оның біртіндеп еңбекке ауысуында бейнелеуге болады. Д.Б.Эльконин мектеп жасына дейінгі баланың қоғам мүшесі ретіндегі тұлғасының маңызды жақтарының дамуы ойында жүзеге асады дейді. Ойында адамның мінез-құлқын басқару тетіктері қалыптасады, үлкендердің адамгершілік нормаларын меңгеруі жетілдіріледі. К.Д.Ушинский балалар ойыны өзін қоршаған ересектер әлемінің толық күрделілігіне ену тәсілі дейді. Ойын барысында балалар бір-бірімен байланыстыра отырып, әртүрлі ойын жағдаяттарында өздері үшін дұрыс шешімдерді жұлып алады, олар кейін шынайы өмірге ауысады, мектеп жасына дейінгі балаларда қарапайым өмірде дамуы қиын көшбасшылық қабілеттер қалыптасады. Балалар ойында өздерінің өмірлік тәжірибесін жинақтайды, бұл болашақта оларға пайдалы болады. Балалардың дамуында ойынның маңызы зор: - Психикалық дамуда ол мектеп жасына дейінгі балаларға жаңа білімді жеткізуге, олардың ой-өрісін кеңейтуге жағдай жасайды. Ойындарда баланың ақыл-ой қабілеттерін, оның қиялын, зейінін, есте

сақтауын жұмылдыратын білімді меңгерудің маңызды және күрделі процесі жетілдіріледі.

-Адамгершілік тәрбиесінде ойын адамның өз іс-әрекетін, сезімін, ойын алға қойған мақсатқа бағындыра білуге үйретеді, ойын тәжірибесі бала санасында терен із қалдырып, жақсы сезімдердің, ұжымдық өмір дағдыларының қалыптасуына ықпал етеді.

-Эстетикалық тәрбиесі: сұлуға деген сүйіспеншілік пен бейімділік, оны қоршаған өмірден – табиғаттан, өнерден, адамдардың еңбегі мен іс-әрекетінен көру және табу қабілетін дамытады; көркемдік қабілеттері мен шығармашылықтары қалыптасады, көркемдік іс-әрекетке құштарлық туады, талғамы тәрбиеленеді.

-Еңбек тәрбиесінде үлкендердің еңбегіне деген қызығушылық пен құрмет қалыптасады: балалар әртүрлі мамандық иелерін көрсетіп, сонымен бірге олардың іс-әрекетін ғана емес, еңбекке, адамдарға деген көзқарасын да еліктейді.

-Дене тәрбиесінде: дене белсенділігі ынталандырылады. Балаға оның өміршендігін арттыруға, оның мүдделерін, әлеу-

меттік қажеттіліктерін және баланың денсаулығын қанағаттандыруға ықпал ететін белсенді әрекет қажет.

Ойындар баланың өмірін мәнді, толық етеді, өзіне деген сенімін тудырады. Осылайша, бірінші орынға ойын арқылы балаға жеке көзқарас қояды, мұнда мектепке дейінгі балалық шақ табиғатының өзі сақталған, жетекші іс-әрекеті ойын болып табылады. Сондай-ақ, мектепке дейінгі тәрбие мен жалпы білім берудің ең маңызды айырмашылығы балабақшада қатаң объективтіліктің жоқтығында екенін атап өткен жөн. Баланың дамуы оқу іс-әрекетінде емес, ойында жүзеге асады. Ойын барысында балалар дамып қана қоймай, білім алады, алғаш рет интеллектуалдық жүйелі жұмыс жасайды. Сондықтан нәресте әрқашан шынайы және ойын әлемінің түйіскен жерінде болады, бір уақытта екі позицияны алады: нақты - бала және шартты - ересек. Бұл ойынның басты жетістігі.

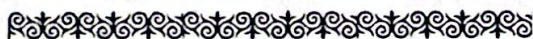
Пайдаланған әдебиеттер:

1. *Воспитание детей в игре: Пособие для воспитателя детского сада.* / Сост. А. К. Бондаренко А. И. Матусик. — 2-е изд. — М., 2005.

2. Дьюи Д. *Психология и педагогика мышления.* // Народное образование. — 2010. — № 9. — 53–87.

3. Жуковская Р. И. *Воспитание ребёнка в игре.* — М., 1999.

4. Ларкин В. Р. *Особенности развития игровой деятельности дошкольников с интеллектуальной недостаточностью воспитывающихся в семье* // Дефектология. — 2006. — № 3. С. 51–54.

«Тәрбиеші болу – бақыт»

Шинбаева Жанар, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

Мен тәрбиеші болуды кішкене кезімнен ұнататынымын, менің анам балабақшада көмекші тәрбиеші болып жұмыс жасады. Анама барғанда мен балабақшаның өміріне қатты қызығатынымын, балалардың былдырлап сөйлегені, күлгені, ойнағаны барлығы мені қызықтыратын. Осы қызығушылығымды жүзеге асырып тәрбиеші мамандығын таңдадым. Балалармен жұмыс жасау – үлкен бақыт. Себебі, тек қана бала ешнәрсеге алаңдамай мейірімділікке сенеді, кішкентай алақанын менің алақанымға қойып, өз ойларын айтып маған сенім артады. Пәк көңілді балалармен қарым-қатынас маған қуаныш, шаттық сыйлайды. Өйткені, мен оларға, олар маған қажетігіне сенімдімін. Осы сенімнің болуы – әр тәрбиешінің бақыты. Тәрбиеші балаға деген ыстық ықыласын бір сөзбен айтып көрсетіп қана қоймай, бар жүрегімен және жан-тәнімен сезіне біледі. Тәрбиешінің жұмысы күрделі де қызықты. Шынымды айтсам, кейде жұмыстан үйге келгенде қатты шаршағанымды сеземін. Бірақ сол өткізген күндерімді ой елегінен өткізе отырып, балаларымның ыстық ықыласын, маған ұмтылған үміт толы көздерін, тәтті қылықтарымен, сәбилік шын жүректерімен айтқан сөздері есіме түскенде шаршағанымды ұмытып кетемін. Осы бір

«Балалар әлеміне» бір бойласам, ешқашан өз мамандығымды өзгерткім келмейді. Өйткені, бала-пәк, бала тап-таза мөлдір бұлақтың бастауы сияқты. Көзін ашып, тұнығына қану үшін тәрбиешіде жылы жүрек, аялы алақан және тәрбиешіге тән ең бірінші қасиет – баланы құрметтеу сезімі болу керек екенін түсіндім. Оның адамшылық ар-ожданын, намысын, тұлғасын жасына қарамай сыйлау, құрмет тұту керек.

Француз ағартушысы, жазушы Жан-Жак Руссо «Бала туғанда ақ қағаздай болып таза туды, оның үстіне шыймайды қалай салсаң, қағаз бетіне солай түседі, бала тәрбиесі сол сияқты, өзін қалай тәрбиелесең ол солай тәрбиеленеді» деген нақыл сөзі осы балабақша балаларына арналғандай. Тәрбиешінің әрбір өткізген оқу іс-әрекеті баланың ақыл-ой парасатын дамыта білетіндей, баланың жас ерекшелігіне сай құрылса, баланың ынта – жігері артары сөзсіз деп білемін. Өзімнің еңбек жолымда әрдайым балалардың тілін, ой-өрісін, тіл байлығын дамыту мақсатында ертегілерден көріністер ұйымдастырамын.

Көркем әдебиет сабақтарында ертегілерді сахналауға және ертегіні рөлдерге бөліп ойнау арқылы мектепке дейінгі жастағы балалардың шығармашылық қабілетін арттыру міндеттері нақты көрсетілген. Балабақшада ересек тобында сахналық қойылымдардың тиімді жолдарын қарастырған. Қазақ ауыз әдебиеті – талай ғасырлардан келе жатқан мұра,

сарқылмас бай асыл қазына. Одан халқымыздың өткенін білеміз, сол арқылы бүгінгі заманымыздың ұлылығын танимыз. Қазақтың мақал-мәтелдері болсын, жұмбақ-жанытпаштары мен ертегілері болсын – бәрі де балаларды Отанын сүйге, ерлікке, елін қорғауға үндейтіні белгілі. Балалар бақшасының тәрбиеленушілерін ауыз әдебиетінің үлгілерімен таныстырып, олардың өмірін байыта түсу тәрбиешілердің міндеті болып саналады. Баланың шығармашылық қабілетін дамытуда ертегінің маңызы зор екендігін және сахналық қойымдар арқылы ертегі мазмұнын баланың санасына сіңіру, түсіндіру, шығармашылықпен әрекеттетеу баулу мәселесіне аса назар аударған. Театрландырылған көріністер арқылы бала өзін жан-жақты ашады, іс-әрекетке деген қызығушылығы арта түседі. Себебі бала ролде өзі ойнаса сол кейіпкердің бойындағы барлық қасиет дағдыларын ой елегінен өткізіп саралайды. Ақылмен ойланады. Ол үшін тәрбиеші бойындағы асыл қасиет – ақыл-парасат болуы шарт. Баланың ішкі жан дүниесіне жол тартқан тәрбиеші ең нәзік те мөлдір, алайда, сонымен қоса, ең күрделі де жұмбақ әлемге енеді. Осы әлемнің ішінде, осы әлеммен қатар, үндесе өмір сүруі тиіс. Ол үшін өмір құбылыстары мен қағидаларын, заңдылықтары мен жұмбақтарын барынша тереңірек түсініп,

парықтай алатын айқын да қуатты ақыл-парасат қажет. Адам жанын аялай отырып, түсінетін нәзік те әмбебап табиғи құрал керек. Баяғы Сократтың «Таным – бұл жақсылық» деген қағидасы дәл осы жерде тікелей мағынасына ие. Баланың жан дүниесін неғұрлым терең таныған сайын тәрбиеші оның тұлға ретінде жетілуіне септігін тигізе алады. Балалардың ата-аналарымен үнемі байланыста болып, оларды балабақшадағы түрлі шараларға белсене қатыстырып отырдым. Баланың мектепке дайындығын балабақша мен мектептегі әдіс-тәсілдерді ұштастыру арқылы жүзеге асыру – басты мақсатым. Осындай тынымсыз еңбектің жемісін қору үшін, тәрбиешілік жұмыс тәрбиешінің бойынан – жігерлілік пен еңбекқорлықты қажет ететінін айқын аңғардым. Әрине, әрбір тірлікте де жігерлі еңбек етпей айтарлықтай нәтижеге жету мүмкін емес. Ал тәрбиешіде бұл қасиеттердің түп негізі жауапкершілікте дер едім. Қолындағы баланың, адамның, тағдырын шешуден артық жауапкершілік бар ма. Тәрбиеші жігері оның бала санасына «мол суымен сабырлы аққан кен арналы өзендей» таси құйылған білімі мен дана тәрбиесінен көрінеді. Сол бір «жауқазынның бүр жарғанындай» сырлы сәтті басынан өткізген тәрбиеші бақытты. Балалар – өмір гүлі. Ал гүлдер ешқандай жасандылықсыз, баптағанда ғана өседі.

«Балабақша – бақыт баспалдағы»

Ажибаева Мансия, «Балдырған» бобекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

*Бала немі білсе жастан, ұядан,
Өле-өлгенше соны таныр қиядан.*

Ж.Баласағұни.

Балабақша – мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелейтін мекеме. «Балабақша – болашақ ұрпақтың кепілі» демекші, қазіргі таңда елдің болашақ азаматтарын қалыптастыру бағытында білім беру мәселесі – мемлекетіміздің басты саясатының бірі. Жаңа технологиялар дүниеге келіп, балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, өзара әрекет ете алатын, ұлттық құндылықтарды меңгерген жеке тұлға тәрбиелеп шығару жолға қойылып жатыр.

Қазіргі таңда өз мамандығым бойынша тәрбиеші жұмысын істеп келемін. Кішкентай бүлдіршіндермен жұмыс жасау мені қанаттандырады. Мен үшін бүгінгі бала – ертеңгі жаңа әлем. Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуы сәби кезінен басталады. Ол үшін балаға барлық жағдай жасалуы керек. Отанымыздың басты байлығы, болашақ тірегі – осы балалар. Балаға қамқор болып тиісті жағдай жасап, денсаулығын жақсартып, өмірін гүлдендіріп, саналы тәрбие мен сапалы білім беру – біздің басты міндетіміз. Балабақша – баланың өмірге аттаған алғашқы қадамы. Басқан алғашқы қадамынан баланың болашағы қаланады. Әрбір кішкентай ғана бүлдіршінді өмірге енді аяқ басқан сәтте көңілінің кітін тауып, олардың тұлға болып қалыптасуына сүбелі үлес қосатын алтын ұя. Ары қарай өмірдің өсу сатысында білім мен тәрбие ұйымдарында қалыптасқан бірізділік жүйе

арқылы өз көзқарастарын қалыптастырып, танылып, жеке тұлға ретінде қоршаған ортада өз орындарын табады.

Отбасыларда еркелеп, өз дегенін, қалауын орындатып қоятын ерке балалар да жоқ емес. Қазіргі дамыған заманға қарай ұялы телефонды ұстамайтын бала кемде-кем. Мен ол дүниелерге түбегейлі қарсымын, өйткені одан баланың миына салмақ түседі, ойлау қабілеті төмендейді, қозғалыс азаяды, өмірге көзқарасы болмағасын тұлға толық қанды қалыптаспайды. Ал оларды ондай сымсыз құрылғылардан аулақ ұстап, көңілін аулап, сергітуге балабақшадағы тәртіп жүйесі, ұйымдастырушылық, тәрбиешілердің шығармашылығы сеп болады. Соның айқын айғағы – ойындар:

1. Дүкенші ойыны: үлкенді сыйлауға қарым-қатынас жасауға үйретеді.

2. Дәрігер ойыны: адамдарға қамқорлық жасауды, өзіне деген сенім жігерді сезінеді.

3. Тәрбиеші ойыны: балаларға деген қамқорлықты, тәртіпті, әдемілікті, әр заттың уақытымен, тәртіппен істелетінін түсінеді. Мысалы: таңертең жаттығу жасау, қол жуу т.б. осындай әдептерді сезініп, ойын барысында балалар өздері қолданады. Баланың тұлға болып қалыптасуында осы сюжеттік ойындардың маңызы зор. Қазір бұл әдістерді тек балабақша сатысында өтіп отырамыз. 2-3 жастан бастап балада өзіндік ойы, пікірі қалыптасады, сол тұлғаны қалыптастыру үшін ата-ана және ұстаз баланың шығармашылық қабілетін ашуға көмектесуіміз керек. Ол үшін ұстаз немесе ата-ана бала алдында әр іс-қимылын, киім-кнсісін, сөйлеу мәнерін көріп отырған бала өз бойына сіңіріп өседі. Сондықтан тәрбиеші өзін үлкен болашақ Қа-

закстан азаматымен сөйлесіп тұрмын деп сезінуі керек. Сонда біз өз алдымыздағы әр дара тұлғаны қалыптастырамыз. Тәрбиенің Отанында тәрбиеленген адам ғана, айналаны қоршаған ортаны тәрбиелей алады.

Халқымыз ұрпағым, қаным аман болсын деп небір жанкештілікке баруға дайын. Бірақ баланы өмірге әкелумен іс бітпейді. Бірінші – ата-ана, кейін тәрбиеші, мұғалім, тұтас мемлекет секілді бірнеше тұлғалар баланың өсіп-жетілуі үшін тер төгеді. Ғалым Алма Қыраубаева «Жаным садаға» еңбегінде: «Бала өзімен тең сөйлескенді жақсы көреді, өзін көрсеткісі келеді, барлық істе жеңіске жетуді қалайды. Олар – кішкентай зерттеушілер» деген екен. Ендеше, еліміздің кішкентай зерттеушілеріне барлық жағдай жасалып, биік белестерді бағындыру жолында

мемлекет тарапынан осындай қолдаудың беріліп жатқаны – үлкен бақыт. Балаларды тәуелсіздікке баулитын, мінез-құлық нормаларын үйрететін және балаларды мектепке дайындайтын тұлғалар – тәрбиешілер.

Сөзімді қорытындылай келе айтарым, тал бесіктен бастап алған тәрбие ғана жемісті болмақ. Демек, баланың тәрбиелі ұрпақ болып жетілуіне бірден-бір ықпал ететін орын – балабақша. Тәуелсіз еліміздің жас ұрпақтарын білімді, жан-жақты дамыған, дені сау, рухани бай, жерін, ата-анасын құрметтейтін саналы азамат болып өсуіне бойымыздағы бар асыл қасиеттерімізді, білімімізді аямайық! «Егер тәрбиеші ақылды болса, тәрбиеленуші дана болады» дегендей, балабақша – бақыт баспалдағы.

«Бақытты балалық шақ»

Эссе

Бактыгереева Жадыра, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

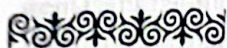
Балабақша – білім мен ортаға бейімделудің тірегі, бастамасы десек, ал тәрбиеші – сол балабақшаның жүрегі, яғни олардың қолында баланың тағдыры тұрады. Біздің мамандығымыздың қыры да, сыры да сол – күн сайын көз алдымызда өсіп, дамып келе жатқан жас ұрпақпен жұмыс істеу. Өмірге келген әрбір нәресте отбасында ата-анасынан бастап барлық туған туыстардың махаббаты мен жылулық шапағатына бөленіп өседі. Әр отбасында тәлім-тәрбие алып 2 жасқа толғанда ата-аналар балаларын сеніп толықтай бір күнге балабақша әкеліп тапсырады. Сол орайда ананың орнына ана бола білетін ол-балабақша тәрбиешісі. Балабақшаға баланың өмірге аттаған алғашқы қадамы. Басқан алғашқы қадамынан баланың болашағы қаланады. Әрбір кішкентай ғана бүлдіршінді өмірге енді аяқ басқан сәтте көңілінің кілтін тауып, олардың тұлға болып қалыптасуына сүбелі үлес қосатын алтын ұя. Аса сабырлықты, шыдамдылықты, жылулықты қажет ететін үлкен кәсіп иелері жұмыс атқарады. Өйткені бұл мамандық иелерінің мойнына, ешнәрседен хабары жоқ, мыңдаған тарыдай ғана бүлдіршіндердің бойына білім нәрін сеуіп, тәрбие ұрығын егіп, таудай азамат етіп шығару міндеті жүктелген. Отбасында еркелеп, өз дегенін, қалауын орындатып қоятын ерке балалар да жоқ емес. Бір үйдің кенжесі, бірі тұла бойы тұңғышы. Бірақ, балаларға бірдей тәрбие беріп, бірыңғай тәртіпке баулитын орта тағы да балабақша. Бақшадағы оқу қызметері бес дағды бойынша іске асып барлығы ойын түрінде балалар бойына білім нәрін сусындатады. Тілін дамытып ортаға бейімдеп қарым-қатынасқа икемдейді.

Тәрбиеші балаларға білім беру үшін баланың іс-әрекеті ойын арқылы ойлау дағдыларын, таным белсенділігін арттырып, көзделген мақсатқа жеткізуші. Қиыны мен жеңілі, қызығы мен қуанышы мол болған еңбек жолындағы педагогикалық ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр баланың бойынан жақсылық тауып, бұлақтың көзін ашу арқылы биік мақсаттарға жетелеу. Болашақтың қақпасы-әрбір бақша табалдырығын аттаған бүлдіршіндердің қадамдарында ертеңге деген нық сенім, жүректерінде патриот-

тық сезімдері жалындаған ұлт ұрпағын тәрбиелейтін білім мен тәрбие беретін алтын қақпа болуы тиіс.

Қазіргі заман талабына сай өнерлі, шығармашылыққа бай, жан-жақты дамыған, өздерінің жағымды жақтарын көрсете білетін, өз ойларын ашық айтатын ұрпақ тәрбиелей отырып, мәңгілік ел болып қалыптасудың алғашқы қадамдары деп білемін. Салыстырмалы түрде сөйлейтін болсақ, кімнің пікірімен бөліссек те бақшаға барған баламен, бақшаға бармаған баланың арасындағы айырмашылық жер мен көктей. Қай жағынан болмасын – адамдармен қарым-қатынас жасағанда да, сөйлеу мәнерлерінде де, өз ойларын жеткізе білуде де тағысын сол сияқты көптеген құбылыстарда да айырмашылықты байқап жатамыз. Ата-ана балаларын балабақшаға берместен бұрын «ол жерде балам не үйреніп шығады, тәрбиеші қандай болады екен?» – деген сұрақтар мазалайтын түсінікті. Сондықтан да бақша-тек балаға бас көз болып қарайтын, осы еңбектері үшін мемлекеттен жалақы алатын адамдардың жұмыс орны деп қарамау керек. Керісінше, бақша менің балама білмегенді үйретіп, жақсыны беріп, жаманнан жирендіретін, білімді де білікті мамандардың ордасы деп білуі керек. Сонымен бірге балаларын өздерінен де асқан жауапкершілікпен бала тәрбиесіне мән беретін – сенімді тұлғалардың мекені деп те баға беретіндей дәрежеге жеткізуіміз керек. Балабақшада дұрыс тәлім-тәрбие бере алсақ, ол ертең мектепке барып саналы түрде сапалы білім алуға тырысады. Соның нәтижесінде елін сүйген азамат болып шығады. Біз, тәрбиешілер, түрлі болашақ маман иелерін тәрбиелеп жатырмыз десем артық болмас. Болашақ заңгерлерді – әділдікке үйрету, дәрігерлерді – жауапкершілікке баулу, мейірімділікке үйрету, құрылысшыларды – нақтылыққа тәрбиелеу – барлығы тәрбиешінің қолында.

Сондықтан да өз бойымызда әділдік те, мейірімділік те, жауапкершілік те болу қажет. Баланың болашаққа қадам алып, жан-жағымен, қоршаған ортасымен танысып, ең бірінші білім, тәрбиемен сусындайтын орны – балабақша. Сондықтан тәрбиешілер бүгінгі күннің жаңалығынан сырт қалмай, үнемі ізденіс үстінде жүру керек. Токсан ауыз сөздің тобықтай түйіні «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан, алдымызға келген әрбір бүлдіршінге балабақшадан бастап тәлім-тәрбие беріп ұлтжандылыққа тәрбиелейік.

«Мектепке дейінгі ұйымдарда математикалық ойындарды қолдану»

Абдрахманова Гулжахан, «Балдырған» МККК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

Балабақшадан бастап баланың математикалық түсініктерді дұрыс меңгеруі, баланың дамуы, жас ерекшеліктеріне байланысты болып табылады. Балаларға математикалық қарапайым ұғымдарды түсіндіру, бекіту.

Тәрбиеші күнделікті өмірде және сабақта дидактикалық ойындар мен ойын жаттығулары қолданылады. Дидактикалық ойындардың оқу іс-әрекетінен тыс уақытта ұйымдастыру, баланың математикалық түсінігін кеңейтеді, тереңдетеді, ойын бекітеді. Дидактикалық ойындар негізінен оқыту барысында жан-жақты, бағыт-бағдар беріп отырады. Яғни балалардың өй өрісін дамытуға маңызды рөл атқарады.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға әрбір ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің тақырыбына сәйкес ойын әдіс-тәсіліне үлкен мән беріледі, сонда ғана оқу іс-әрекеті балаларға пайдалы, қызықты болады. қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру геометриялық пішінмен санауды үйрету, 20 көлеміндегі сан туралы түсініктерін дамыту, шартты өлшеуіштің көмегімен өлшемдерді жүргізу, көзбен қабылдау, шамалау қабілетін жеткізу, кеністікті бағдарлы білу дағдыларын қалыптастыру, затты тең екі бөлікке бөлу деген мәселелерге назар аударылады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін логикалық ойындардың орны ерекше. Ойын-мектеп жасына дейінгі кезден басталып адаммен өмір бойы ілесіп жүретін ерекше қызмет түрі. Ойын – балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал, баланың психикасында сапалы өзгерістер тудырады: бала зейінінің, жадының қалыптасуына ойлау, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді. Ойлау шығармашылық және таным әрекетінің негізі болып табылады.

Осылайша, дидактикалық ойындарды қолдану арқылы өз бетінше жұмыс істеп дағдыланған бала кездескен қиындықтарды жеңе алатын, өз ісіне тыңғылықты, алға қойған мақсатына жетпей тынбайтын азамат болып өседі. Ойын еркін жеткізуге, ойланып тұжырым жасауға машықтандырады. Санауына сіңірген ақпараттарды орынды қолдана білуге тосады.

Төменде өзін қолданып жүрген ойындарды, тапсырмалар мен жұмыстарды ұсынамын.

Жаңа тақырып, оны пысықтап, бекіту мақсатында ұлттық ойынды жиі пайдаланамын. Дене, ақыл-сана, шығармашылық, қарым-қатынасты дамытумен бірге шешендікке, тапқырлыққа, шапшаңдыққа үйренеді. Ұлттық ойындарда мақал-мәтелдер, жұмбақтарды жиі қолданамын. «Кім ұрды?», «Орынды тап», «Қалай айтуды білемін» ойындарында кейбір ұяң балалардың өзі еркін қимылдап, ортаға түсіп, ашылуына көп септігін тигізеді.

«Өзінің әлсіз тұсын мойындаған адам күшейе түседі» деген екен О.Бальзак. Топтағы бес баланың бірі ұшқырлық танытса, өзінің әлсіз тұсын сезген бала топ нәтижесіне зиянын тигізуге қорқады. Іштей қиналады, бірақ ұмтылады, намыс та осындайдан оянады.

Берілген тапсырмалардан басқа өздігінен бақылау жүргізу, қарапайым тәжірибе, эксперимент кою, мәтінмен, сызбамен, суретпен, диаграммамен жұмыс істеу, жекеден жалпыны шығару, жалпыны жекелей қолдану т.б. сияқты баланы іскерлікке, дербестікке баулитын, ойына түрткі болып, шығармашылыққа жетелейтін, өздігінен ізденіске салатын, айналадағы дүниемен қарым-қатынасқа түсетін, «жаналық ашып», оның нәтижесінің

«қызығына» бөлейтін әдіс-тәсілдер мен мазмұндық ойындар, қызықты тапсырмалар тұрақты жүргізіліп отырылуы біз көтеріп отырған мәселені нәтижелі шешетіні нақтыланады.

Өз бетімен жан-жақты жұмыс жасауға дағдыландырудың өзі – өз бетімен әр нәрсені шын тану, шын түсіну, шын игеру деген сөз деп түсіндірсемін. Сондықтан тек тиісті пәндерді игеру ғана емес жеке тұлға боп қалыптасу, өмірге бейімдеу.

Жалпы театрландырылған ойындарда балалардың шығармашылық қабілет-мүмкіндіктері айқын аңғарылады. Бұл ойындарда балаларға шығармашылық жағдайлар жасауға, өздеріне тапсырылған рөлдерді толық игеріп, кірісіп кетулеріне көп көңіл аудару. Олардың тиісті бейнелерді дұрыс жасаулары үшін іс-әрекет, қимылдарын көрсетіп, жетілдіруіне көмектесіп, кейіпкерлердің сөздерін, көңіл-күй, сезімін, мінез-қалпының қандай болуы керектігін түсіндіріп, ұғындырып отыру. Сөйтіп ойын барысында олардың тартымды бейнелер жасай білуіне қол жеткізу. Оған тәрбиешілер жан тәндерімен кірісіп, көп еңбек сіңіру керек.

Балабақша топтарында дидактикалық ойындар пайдалану арқылы балалардың сөздік қорын молайту, ізденімпаздық қабілетін жетілдіріп, логикалық ойлау қабілеті мен қызығушылығын арттырады. Осындай ойындар арқылы балалар өз қабілетін түсінуге дағдыланып, жаман қылықтардан бойын аулақ салуға үйренеді. Дидактикалық ойындарды сабақтарда қолдану арқылы балалардың рухани дүниесін ізгілендіріп, жеке тұлға қалыптастырады. Себебі ойындар кезінде балалар өздерін еркін сезініп, ұжымды сыйлауға, өз пікірін дәлелдеуге үйренеді. Сондықтан дидактикалық ойындарды сабақ үстінде пайдалану оқу процесін ізгілендіреді, қызығушылығын арттырады. Дидактикалық ойындарды пайдалану арқылы балаларға эстетикалық тәрбие беріп, жат нәрселерді бойынан аулақ салуға, сойлеу мәдениетіне тәрбиелейді. Тиімді қолданған дидактикалық ойындар баланың пәнге қызығушылығын жетілдіріп, сабақта белсенділігін арттырады.

1-тапсырма: «Математикалық жұмбақтар»

- Үш мысықтың құйрығы нешеу?
- Қоянның құйрығы нешеу?
- Екі балада неше құлақ бар?
- Бес сиырдың басы нешеу?

– Бір ағашта 5 алма,

Бірін бердім Санатқа.

Бірін бердім Қанатқа,

Сенде қалды неше алма?

2-тапсырма: «Көрші сандар»

Мақсаты: цифрларды қайталау, балаларға бір цифрды көрсету, ал балалар оның «Көршілерін» атайды.

3-тапсырма: «Неге ұқсайды?»

4-тапсырма: Саусақпен санап үйренейік:

Бес қамтитім көп еді, Сараңдығым жоқ еді.

Бір қамтитім атаға, Бір қамтитім әжеге,

Бір қамтитім мамаға, Бір қамтитім папаға.

Өзімеде жете ме?

5-тапсырма: Карточкамен жұмыс. «Сәйкес цифрмен көрсет.»

Осындай жұмыс түрлерін ұйымдастыруда мынадай мәселелерге баса назар аудару керектігін анықтаймыз;

1.Сабақтарда шығармашылық сипаттағы тапсырмаларды іріктеу, орындау, талдау жұмыстарын жүйелі жүргізу.

2.Дарынды балалардың білім деңгейі мен олардың өз мүмкіндіктерін пайдалану көрсеткішін арнайы әдістемелер бойынша жүйелі түрде тексеріп отыру.

"Қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыруға" арналған дидактикалық ойындар тәрбиешілермен ата-аналарға көмек беру ретінде құрастырылған. Дидактикалық ойындар арнайы мақсатты көздейді және нақты міндеттерді атқарады.

Ойынның мақсаты бағдарламада анықталған математикалық білім, білік және дағдылары жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, тиянақтау және бекіту, қайталау және пысықтау, немесе тексеру сипатында болып келеді. Ойынның міндеттері баланың қызығушылығын туғызып, белсенділігін арттыратындай іріктеліп алынған нақты мазмұнымен анықталады.

Балалардың танымдылық қабілетін дамытып, пәнге қызығушылығын арттырудың негізгі бір жолы – дидактикалық ойындар. Ойынды тәрбиеші баланың ойлау іс әрекетін жандандыруға арналған әдістемелік тәсіл ретінде қолданады. Жана тақырыпты түсіндіру, оны пысықтау үшін өткен тақырыпты еске түсіріп, қайталау үшін дидактикалық ойындарды пайдалану қажет [3].

Ойындардың мазмұны математикалық білімдерді ұғыну, геометриялық пішіндерді айыра білу, қосу, санау, салыстыру, айырмашылығын көрсету, орналастыру, тағы басқа ұғымдарын

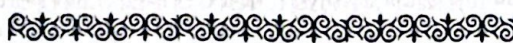
ойын арқылы жетілдіру.

Осы құралдың көмегімен балалардың математика саласындағы құпияларын танып, жаңалықтар ашады [4]. Ойын барысында баланың көңіл-күйін, зейінін, әрекеттерін бақылау, белсенділігін арттыру, тапқырлыққа бауылу, ойлануға, талдау жасауға, үйренуін, танымдылық, шығармашылық қабілеттерін шыңдау тәрбиешіге байланысты.

Балабақшада осындай дидактикалық ойындарды жүйелі түрде қолдану арқылы баланың: ақыл-ойын жүйелеу, ойлау қабілеттерін жетілдіру, дәлдікке үйрету, шыныққа тәрбиелеу, логикалық қабілеттерін дамытуға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бұзаубакова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. – Тараз, 2003.
2. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 1992.
3. Сарбасова Қ. Инновациялық педагогикалық технологиялар. – Алматы: Атлас баспасы, 2006.
4. Бұзаубакова К.Ж. Мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру. – Алматы: Жазушы, 2006.

Ойын – ерте жастан оқыту мен тәрбиелеудің негізі

*«Ойын ойнап ән салмай, өсер бала
болар ма?»
Абай Құнанбаев*

Осы орайда мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің саралап оқыту мүмкіндіктерін жетілдіру де маңызды. Өйткені зерттеу нәтижелері бойынша, саралап оқытудың тиімділігі - бұл әдістің оқуда әртүрлі қиындықтары бар балалардың немесе қабілетті, дарынды балалардың оқуына пайдалы болуында.

Барлық балалардың оқып-үйрену деңгейі немесе қабілеттері бірдей емес. Саралап оқыту алдын ала ойластырылған үдеріс болып табылады. Егер әр баланың жеке тұлға ретінде қалыптасу қажет болса, онда баланың қабілетін түрлі әрекеттерде көрсету үшін ойын технологиясын жиі қолданамыз.

Грузин педагогы Ш.А.Амонашвили ойын арқылы балаларға өте қиын әлемдік танымды түсіндіре білді. *"Ойын – баланың жан серігі іспеттес. Қай бала болмасын ойнап өседі. Ойын бала психикасында сапалы өзгерістер туғызады".*

Ойын арқылы оқу әрекетінің негіздері қаланады. Ойын жағдайында балалар ересектердің іс-әрекетін және олардың арасындағы қарым-қатынастарды көрсетеді.

Ойын-мектеп жасына дейінгі кезден басталып адаммен өмір бойы ілесіп жүретін ерекше қызмет түрі. Ойын – балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал, баланың психикасында сапалы өзгерістер тудырады: бала зейінінің, жадының қалыптасуына ойлау, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді. Ойлау шығармашылық және таным әрекетінің негізі болып табылады.

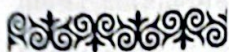
Бұл жерде «Ойын» ұғымына анықтама берсек – бұл адамның мінез-құлқын өзі басқарумен анықталатын қоғамдық тәжірибені қалыптастыруға арналған жағдаяттар негізіндегі іс-әрекеттің бір түрі. Адамзат тәжірибесінде ойын әрекеті мынандай қызметтерді атқарады:

Баймұханова Салтанат, «Балдырған» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

Ойын – сауық;
Коммуникативтік немесе қарым-қатынастық;
Диагностикалық (ойын барысында өзін-өзі тану);
Коррекциялық (өзін-өзі түзету);
Әлеуметтендіру.

Ойын – адамның өмірталымының алғашқы қадамы. Сондықтан ойын арқылы балалар өмірден көптеген мәліметтер алып, білімін жетілдіріп, өз қажетін қалай қанағаттандыра алатынын, қандай қабілеті бар екенін байқап көрсетеді. Ойынның ережелері ойнаушылардың қисынды ой қабілетінің бір-біріне деген сыйластық қажеттіліктерімен санасуы әр ойыншының жеке әрекетінен туындайды. Ойынның басты шарты жеңіске жету болса, әр ойыншы ол қарсы мүмкіндігімен санасып, бір-біріне деген сенімін арттырады. Ойынның негізгі мақсаты – баланы қызықтыра отырып білімді берік меңгерту болса, мұғалімнің міндеті – сол ойын түрлерін пайдалана отырып, балаларды өздігімен жұмыс істей білуге, ой белсенділігі мен тіл байлығын арттыра түсуге түрлі дағды мен шеберлікті меңгертуге қол жеткізу.

Ойын - бала өміріндегі тәрбиенің шешуші шарты. Бала өзін қоршаған ортаны, өмір сүріп отырған айналасындағы заттар мен құбылыстарды ойын арқылы түсініп, ұғынады. Әрине, тек көру, байқау арқылы емес, тікелей араласып, іс-әрекетке көшіп, нақты қарым-қатынас барысында біледі. Мұны ұғынуға ойын шешуші мәнге ие болады. Былайша айтқанда, түрлі заттар мен құбылыстарды, адамдар арасындағы қарым-қатынасты баланың білуі, сезінуі ойын негізінде жүзеге асады. Баланың таным түсінігі, іс-әрекеті ойыннан бастау алады да, оның ұшығы болашақ өмірінде жалғасын табады. Халқымыз ойындарды тек балаларды алдандыру, көңілін көтеру әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай олардың көзқарастарын, мінез-құлқын қалыптастыру құралы деп ерекше бағалаған. Ойын негізінен балаларға денешынықтыру және эстетикалық тәрбие берудің маңызды құралы. Ойын балаларды ұйымшылдыққа үйретеді. Балалар ойындарының тәрбиелік маңызын жоғары бағалай келіп, «Бала ойында қалай болса, өскен соң жұмыста да көп жағынан да ұқсас

болады» – А.С. Макаренко осылай жазыпты. Сондықтан келешек қайраткер азаматты тәрбиелеу алдымен ойыннан басталады. Ойынның негізгі ерекшелігі – ол балалардың қоршаған ортаны – адамдардың қимылын іс-әрекеттерін, олардың бала қимылынан тұтан жағдайдағы қарым-қатынасын бейнелеуі болып табылады. Ойын процесінде сөйлесу қарым-қатынасы үлкен рөл атқарады. Сөйлесе жүріп, балалар пікірлесіп, әсер алысуы, ойынның түпкі ниетімен мазмұнын анықтайды.

Балалардың дербес ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, педагог олардың іс-әрекетін мұқият басқарып отырады. Ол балалардың біреуіне жаңа ойыншықпен ойнауды үйренуіне көмектеседі, енді біреуіне бірге доп ойнауды ұсынады, ал тағы біреуіне тыныш отырып ойнайтын ойын тауып бере алады. Әдетте кіші жастағы балалар, әсіресе, бірінші кіші жастағылар тобының балалары жеке ойнағанды жақсы көретінін ескере отырып, тәрбиеші олардың жеке ойнауына мүмкіндік беруі тиіс, сонымен қатар балаларды бірлескен ойынға тартуға ұмтылуы керек.

Ойын арқылы оқу

Ойын балалардың назарын аудару, көңілін аулау, қызықтыру үшін жүзеге асырылатын таңдау бойынша іске асыруға болатын әртүрлі іс-әрекет түрлерін қамтиды.

Ең кішкентай балалар, тіпті сәбилер де ойнауға бейім болады, олар дыбыстар мен карапайым әрекеттерді қызығушылықпен зерделейді, сондай-ақ өздерін қызықтыратын заттарды зерттеуге қызығушылық танытады.

Ойын физикалық тұрғыдан өмірлік маңызы бар негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін аса қажетті болып табылмайды. Алайда ойын балалардың дамуы барысында оқытудың кең ауқымын қамти отырып, олардың эмоционалдық әл-ахуалын демеп отырады деп есептеледі.

Ойын түрлерін оқыту әдісі ретінде қолдану балалардың танымдық қызығушылығын арттыруға ықпал етеді.

Ойын – оқу, еңбек іс-әрекеттерімен бірге адамның өмір сүруінің маңызды бір түрі.

Ең кішкентай балалар, тіпті сәбилер де ойнауға бейім болады, олар дыбыстар мен карапайым әрекеттерді қызығушылықпен зерделейді, сондай-ақ өздерін қызықтыратын заттарды зерттеуге қызығушылық танытады.

Осылайша, ана, әке, ғарышкер, педагог, дәрігер сияқты бейнелерді таңдай отырып, бала олардың өмірдегі әрекеттерін қайталайды. Ойынның бейнелі сипаты аса маңызды болғандықтан, онсыз ойын болуы мүмкін емес. Ойында өмір эмоцияларға толы әртүрлі көрініс түрінде өтеді, бұл бала үшін шынайы өмірге айналмақ. Д. Элькониннің пікірінше, «Мектепке дейінгі жастағы бала үшін аффект белгілі бір заттан немесе көру арқылы алған әсерден адамға ауыстырылады, сондықтан ересек адам мен оның іс-әрекеттері бала үшін тек объективті ғана емес, субъективті үлгі болады» (Эльконин Д. Б. Ойын психологиясы. М., 1999).

Ойынның бейнелі сипаты аса маңызды болғандықтан, онсыз ойын болуы мүмкін емес. Ойында өмір эмоцияларға толы әртүрлі көрініс түрінде өтеді, бұл бала үшін шынайы өмірге айналмақ. Д. Элькониннің пікірінше, «Мектепке дейінгі жастағы бала үшін аффект белгілі бір заттан немесе көру арқылы алған әсерден адамға ауыстырылады, сондықтан ересек адам мен оның іс-әрекеттері бала үшін тек объективті ғана емес, субъективті үлгі болады» (Эльконин Д. Б. Ойын психологиясы. М., 1999).

Жалпы театрландырылған ойындарда балалардың шығармашылық қабілет-мүмкіндіктері айқын аңғарылады. Бұған пайдаланылатын шығарманың сюжеті мен ойындық қимылдары оның мазмұны бойынша анықталады, ал рөлдерді орындау тәсілдері мимика, интонация, дене қимылдары арқылы жасалып,

іске асырылады. Бұл ойындарда балаларға шығармашылық жағдайлар жасауға, өздеріне тапсырылған рөлдерді толық игеріп, кірісіп кетулеріне көп көңіл аудару. Олардың тиісті бейнелерді дұрыс жасаулары үшін іс-әрекет, қимылдарын көрсетіп, жетілдіруіне көмектесіп, кейіпкерлердің сөздерін, көңіл-күй, сезімін, мінез-қалпының қандай болуы керектігін түсіндіріп, ұғындырып отыру. Сөйтіп ойын барысында олардың тартымды бейнелер жасай білуіне қол жеткізу. Оған тәрбиешілер жан тәндерімен кірісіп, көп еңбек сіңіру керек.

Зейінді жинақтау, есте сақтау және еске түсіру, яғни саналы мақсат балаға ойын үстінде ертерек және оңай ажыратылады.

Тілдің дамуына ойын өте үлкен әсер етеді. Ойын жағдайы оған енген әр баладан белгілі қатынас жасау қабілетін талап етеді.

Атақты педагог, психолог П.П.Бланскийдің тұжырымдауынша, «ойын» абстрактілі категория жоқ, жеке бөлім ойындар болады. Дәл осы негізде оқу процесінде ойынның қолдану мақсаты, мазмұнын түсініп болмайды (А.А.Вербицкий) Педагогикалық системада ойын, оқу процесінің бөлігі ғана. Мұндай педагогикалық системалар белгілі контекстті оқыту негізінде оқыту, оқу әрекеті концепциясын құрауы болады.

Ұжымдасқан қызмет түрлерін ұйымдастыруға бағытталған ойын тәсілдері балаларға басқалардың пікірімен санасуды, ойын нәтижесін болжауды, өз бетінше белгілі бір іс-әрекеттерді жоспарлауды, мақсатқа жету жолдарын айқындауды үйретеді.

Тәрбиелеу мен оқытуға арналған ойындарды да үш топқа бөліп қарастыруға болады:

- педагогтің жетекшілігімен жүргізілетін ойын;
- құрылымдалған ойын;
- еркін ойын.

Педагог балалардың өз бетінше еркін ойынына жанама түрде жетекшілік жасай білуі керек. Ол ойынды бақылай отырып, кімнің қай ойынды немесе ойыншықты ойнай алмайтынын, кімнің аз қозғалатынын, ал кімнің, керісінше, тынымсыз екенін байқауы тиіс. Балалардың дербес ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, педагог олардың іс-әрекетін мұқият басқарып отырады. Ол балалардың біреуіне жаңа ойыншықпен ойнауды үйренуіне көмектеседі, енді біреуіне бірге доп ойнауды ұсынады, ал тағы біреуіне тыныш отырып ойнайтын ойын тауып бере алады.

Әрбір бала ерекше тұлға болғандықтан, оның қабілеті мен дарындылығын тани білу, тиісті тәрбие мен оқыту тәсілдерін тиімді қолдана білу педагогтің алдына қойылатын маңызды міндет болып табылады.

Қолданылған әдебиет:

Аймауытов Ж. Кешенді оқыту (Мұғалімдерге, қайталама курстарға, тәрбие техникумдарына көмек). – Алматы: Қазақ баспасы, 1929.

Аверин В.А. Психология детей и подростков. [Балалар мен жасөспірімдер психологиясы]: Оқу құралы. 2-басылым, қайта құрастырылған – СПб.: Михайлов В.А. басылымы, 1998. – 379 б.

Выготский Л.С. Кризис трех лет. Вопросы детской психологии [Үш жастың дағдарысы. Бала психологиясының мәселелері]. Санкт-Петербург, 1997.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Астана, 2016 жыл

Мектепке дейінгі ұйымдардағы МемСТ талаптарын сақтау бойынша әдістемелік нұсқаулық/ – Астана, 2016. – 30 бет.

Масару Ибука: После трех уже поздно [Үштен кейін кеш] / [ағылшын тілінен аударған Н. Перова]. – М.: Альпина нон-фикшн, 2011. – 126 б.

«Ойын ойға жетелейді»

Қазыбаева Динара, «Балдырган» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

*«Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз,
шығармасыз, ойсыз толық мәндегі
ақыл-ой тәрбиесі болмайды»*

В.А. Сухомлинский.

Мектепке дейінгі ұйымдағы оқу қызметінің ойын элементтері.

Ойын үстінде баланың тілі дамып, қандай да бір өнерге бейімділігі, мүмкіндігі және қызығушылығы анық байқалады. Баланың тілін, ой-өрісін дамыту қашаннан ойыннан басталған емес пе? Баланың сан түрлі ойындар ойнауының өз тілінің, жеке тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуының алғашқы баспалдағы.

Ойын мазмұны мен түріне қарай: мазмұнды-бейнелі, кимыл-қозғалы, дидактикалық, құрылыс, кейіптендіру ойындары болып бөлінеді. Балалардың топтасып, бірлесіп ойнаған ойындары арқылы бала бойында жақсы әдеттер мен адамгершілік қасиеттер қалыптасады, бір нәрсені білуге құмарлығы артып, танымдық қабілеттері дамиды, кимылдары жетіледі.

Ойынның тағы бір ерекшелігі – оның өзіндік әрекеттік сипаты. Балалар ойынды жасаушылар болып табылады. Балалар үн-түнсіз ойнамайды. Балалар жалғыз болғанның өзінде де ойыншықтармен сөйлесіп жүреді, ойынға қиялдағы қатысушылармен әңгімелеседі, өзі мен анасы үшін, науқас кісі мен дәрігер үшін сөйлейді... Сөз нақ бір ойын әрекетін сүйемелдеуші болып табылады. Сөйлесе жүріп балалар бір-бірімен келіседі, өзара түсінісу мен достықтың, қоршаған өмірдің фактілері мен құбылыстарына бірдей көзқарастың пайда болуына және дамуына көмектеседі. Бала ойын үстінде өзі қалаған нәрсесінің бейнесіне еніп, белгілі бір рольді ойнайды.

Ойын арқылы ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті балаларға жеңіл әрі тартымды, әрі түсінікті болады. Ойын іс-әрекеттері балалардың өздігінен жұмыс істеуге, ойлау қабілеттерін дамытуға үйретеді. Ойын кезінде балалардың достық сезімін оятып, бір-біріне қамқорлығы, ұжымдық бірлігі нығаяды. Балаларды жақсылыққа, қайырымдылыққа, ізгілікке, әдептілікке тәрбиелеуге болады. Ойын түрлерін сабақта тиімді пайдалана білу педагогтің білу, меңгертіп отырған білімін ықпалдаспн тыңдап, білімді берік меңгеруіне көмектеседі.

Мектепке дейінгі кезеңдегі бала тәрбиелеу мен оқытуға кешенді көзқарас қалыптастыруда түрлі қырдаң дамытатын ойындар, міндеттер, ойын-сауық шараларына көп мән беріледі. Ойын балалар үшін қызықты әрі олардың көңіл күйін жаулап алады. Ал мақсатқа қол жеткізу тапсырмаға қызығушылыққа негізделген жауапты табу ойлаудың белсенділігінен мүмкін емес. Ойындар мен жаттығулар барысында балалар шешімді өздігінен шығаруға үйренеді. Дамытушы ойындарды қолдану арқылы неғұрлым мықты білім мен біліктілікті арттыруға қол жеткізуге болады.

Сондықтан біз өз жұмысымызда дамытушы ойындарға басты мән береміз. Оқыту мен тәрбиелеуге бағытталған ойындардың барлығы бірдей дерлік қоршаған ортаға қызмет ететін оған таныс, жақын, бала санасын оятатын, оның танымдық қызметін жандандыратын дидактикалық материалдардың болуымен ерекшеленеді.

Онда айшықты әдемі дидактикалық материал, баланы қоршаған айналадағы заттар бейнеленуі тиіс. Ойыншықтардың, суреттердің пайдалануына қажет екендігіне көз жеткізілді. Мұндай ойындар баланы қызықтырады, қызығушылығын оятады. Дидактикалық материалдар, іріктеу бағдарламалық талаптарға сүйеніс отырып жүргізіледі. Балалардың ойынға қатысу ерекшелігі, қызығушылығы, мүмкіндігі ескеріледі. Баланы бәрінен бұрын өте айшықтылығымен, алуан түрлілігімен тартатын дидактикалық материалдар немесе ойыншықтары бар ойын кимылдары қызықтырады.

Іріктеу кезінде баланың өзіндік жеке дара қасиетін тәрбиелейтін ойындарға көп көңіл бөлінеді.

Ойын көбінесе серуен кезінде ұйымдастырылады. Сондықтан аулада арнаулы құрылыстар, ғимараттар, доптар, секіргіштер болуы тиіс. Ойындар мазмұнына қарай, өзіне тән ерекшеліктеріне қарай сюжетті-рольді, драматизиялық, дидактикалық құрылыс ойындары, кимылды ойындар, ұлттық ойындар болып бөлінеді.

Сюжетті рольді ойындар мектепке дейінгі балаларға тән, ең сипатты ойындар болып табылады. Сюжетті – рольді ойында бейнелеу құралы роль мен ойын әрекеттері болып табылады. Мысалы: «Дүкен» ойынын ойнағанда балалар сатушы мен сатып алушының әрекеттеріне, ал, «аурухана» ойынын ойнағанда дәрігер мен науқастың әрекетіне еліктейді.

Балаларды ойын арқылы оқыту, дамытушы ойын түрлерін тиімді қолданудан тиісті қорытынды шығаруға болады.

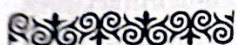
Көп жағдайда, Триз элементтерін қолдануға болады: «Жақсы – жаман» ойыны. Бұл ойынды «Көлік» тақырыбына арналған мына төмендегідей сұрақ-жауап түрінде өткізуге болады.

- көлік болғаны жақсы ма, неге?
- тез балабақшаға жетуге болады.
- жүк тасуға ыңғайлы.
- суықтан, жаңбырдан сақтануға болады т.б.
- Ал, көлік несімен жаман?
- басып кетуі мүмкін.
- қаланың ауасын ластайды.
- көлікті ұрлап, айдап кетуі мүмкін.т.б

Осылай сұрақ-жауап арқылы балалардың көлік туралы ұғымдары қалыптасады. Ал, «Бином фантазиясы» деген ойын, балаларды сөйлем құрастыруға шақырады. Әдемі қораптан бала кез-келген екі суретті таңдап алады. Осы екі суретті кірістіріп, сөйлем құрастырады. Бұл ойын баланың ой қиялын дамытады, сөздік қорын дамытады. Бұл жағдайда да, сөзжұмбақтар мен ребустар көп септігін тигізеді.

Сөзжұмбақ – дамытушы ойындардың бір түрі. Ең бірінші сөзжұмбақ осыдан 100 жыл бұрын пайда болған. Оны Африка тұрғыны Виктор Орвилл құрастырған. Сөзжұмбақтар баланың аса қызығушылығын тудырады.

Қағаз бетінде орналасқан алфавиттің арасында жасырылған сөздің әріптері пішіндерде. Біздің жағдайда берілген тапсырма мынадай төртбұрыштың ішіндегі әріптерді ретімен қойып сөзді тап. Бірақ бұл сөздің бірінші әріпі, алфавиттің екінші әріпі «Ә», әрі қарай төртбұрыштарды ретімен көздей отырып, сөзді құрастырамыз. Осылай қалған

Ойыл ауданындағы "Балдырган" бөбекжай-бақшасынан «Ясли-сад "Балдырган" Ойылского района

тапсырманы орындай отырып, шеңбердегі жасырылған сөзді табамыз.

Педагогтар, ата-аналар бірге отырып, тығыз байланыста жұмыс істесе, яғни ата-аналар балабақшадағы ойнатылған

дамытушы ойындарды, кез-келген уақытта, үйде ойнатса, бала тәрбиесі жүйелі жүргізіліп, ортақ жетістікке қол жеткізеді де, баланың жақсы оқуына зер салады.

Тәрбиеші болу – зор міндет

Эссе

Сисенгалиева Баянгүл, «Балдырган» бөбекжай-бақшасы МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

Адамның бала күннен армандап, назары ауған бір саласы, яғни мамандығы болады. Ол өзін соған бағыттап, білім-білігін жұмсайды. Сондай мамандықтың бірі ұстаз болу. Оған себеп біріншіден, мамандықтың адам көзін ашудағы қиын тұстарына төтеп бере алмауы болса, екіншіден, аса табандылықтың кем болуы. Өз

басым осы қиындықтарды жеңдім деп ойлаймын. Сөйтіп ұстаз болдым. Ұрпаққа тәрбие беру, білім нәрімен сусындату – екіншісі бірінің қолынан да келе бермейді. Сондықтан, ұстаз болу – жүректің батырлығы деп бағалауға болады. Мен бала тәрбиешісі ретінде басты мақсатым – тәуелсіз Қазақстанның гүлденіп көркеюіне зор үлес қосатын, бәсекеге төтеп беретін, еліміздің болашағы жандары құрбан болған ата-бабаларымыздың еңбегін бағалайтын, адал еңбек ететін, еліміздің тұғырын биікте ұстайтын саналы ұрпақ тәрбиелеу болып табылады.

Бастапқы білім, тәрбие балабақша табалдырығынан басталады. Алдына келген әрбір бүлдіршіннің өзіндік ерекшеліктері болады. Қызушылықтары да әр басқа. Дегенмен осы бала қырларын ашып тануда, әрі қарай өмірде қай бағытта пайдалана білуге тәрбиеші бағыттаушы. Ұстаз бала алдында өзінің жүріс-тұрысымен киім-кисімен, сөйлеу шеберлігімен, дауыс ырғағымен, яғни, барлық жағынан үлгі болуы қажет. Ғылым мен техника, ақпарат жылдам қарқынмен дамып келе жатқан қазіргі дәуірде әр ата-ананың баласына заманға сай тәрбие, білім беруге ұмтылысы әрине, құптарлық жайт. Жалпы балалардың ой-санасының жетілуіне, білімнің бастау бұлағынан сусындауына жағдай туғызатын бірден-бір орын-балабақша екені белгілі. Балабақшалардың жас ұрпақ үшін жасаған игі істерін сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес. Бала айналасын танығаннан кейінгі оның жан-жақты өсіп жетілуі мектеп жасына дейінгі орталықтар жұмысымен, ондағы тәрбиешілердің тынымсыз еңбегі, мейірімі, мол тәрбиесімен тікелей байланысты. Ия, бүгінгі тәрбиешілерге жүктелер міндет өте зор. Баланы сөз, сезім, ақыл-ой, тіпті физикалық жағынан дамыту ерен еңбекті, үлкен тәжірибені қажет етеді. Өз басым тәрбиешілердің жұмысын атакты суретшілердің, жазушылардың немесе әйгілі мүсіншілердің еңбегінен кем көрмеймін. Өйткені, тәрбиешілер де ұлы істің адамдары. Кейде маған тәрбиеші деген бүркітшіні, ал бүлдіршіндер томағасы әлі алынбаған балапан бүркітті елестетеді.

Балапанның биіктерді, заңғар көкті бағындырар қыран болуы үшін қырағы құсбегі қалай әрекет етсе, балалардың зерделі, зейінді, парасатты болып жетілуі үшін тәрбиеші де күн, түн демей солай еңбектенеді. Сол себепті әр тәрбиеші, әрбір ұстаз өмірде білікті бүркітші, кәдігі құсбегідей болу керек деп ойлаймын. Ия, бүгінгі күні тәрбиешілерге тек бір ғана оқу бағдарламасын шырылап, сонымен ғана шектеліп қалуға болмайды. Менің ойымша әрбір тәрбиешінің мақсаты-балабақшада жана технологиямен оқыту, қосымша құралдарды барынша көбірек пайдалану, әрбір жеке тұлғаның мәдениетін тәрбиелеу, әр баланың жеке өзара ерекшелігін ескерту, алға қойған міндеттерін асыруға ең тиімді әдіс-тәсілдерді ұйымдастырып жан-жақты етіп қалыптастыру. Әр баланың саналы, білімді, жан-жақты болып өсуі үшін ұстаздар қауымы тікелей жауапты, ал балабақшада бұл міндеттердің ұйытқысы-тәрбиешілер. Сондықтан тек жеке баланың ғана емес, тұтас ұрпақтың сауатты, салауатты болып өсуіне ең алдымен ата-ана, сосын тәрбиешілер жауапты. Күн өткен сайын өз мамандығыма деген қызығушылығым арта түсуде. Уақыт өткен сайын тәрбиеленуші мен тәрбиешіге қойылар талаптың да биіктей беретіні заңды құбылыс. Олай болса, балалардың бойына халқымыздың ең асыл да пәк қасиеттерін сәби кезінен дарытып, ұлттық сана-сезімін қалыптастыра отырып, ұлттық құндылықтарды танып, бағалайтын, елін-жерін сүйетін адамзат тәрбиелеу басты парызымыз. Қазақ халқының жылдар бойы атадан балаға жалғасып келе жатқан ұлттық дәстүрі, әдет-ғұрпы бар. Соны қанына сіңірген бала өзінің ұлттық болмысын жоғалтпайды. Балабақша тіршілігінің әр күні қызықты да думанды болуы үшін онда балалар қызығатын ойындардың саны да сапасы мол болуға тиісті. Ойын арқылы баланың дене құрылысы жетіліп, өзі жасаған қимылына сенімі артады. Баланың бойында ойлау, тапқырлық, ұйымшылдық, шыдамдылық, белсенділік қасиеттері қалыптасады. Ойын дегеніміз-жаттығу, сол арқылы өмірге әзірленеді. Сол себепті балабақша тәрбиешілерінің күнделікті жұмыс барысы – ойын әрекеттерімен бірге өрбіп жатады. Олар үшін ән салып, би билеу, таппақ, жаңылтпаш айту, жұмбақ шешу де ойын. Тәуелсіз ел-тірегі – білімді ұрпақ десек, жаңа заман талабы-баланың білімге өз бетінше талпынысы мен шығармашылық қабілетін арттыру. Бұл тұрғыда әр педагог жана технологиялар негізінде берілетін білім мен тәрбиенің сапалы да, мазмұнды болуына баса назар аударып, педагогикалық шеберлікті, біліктілікті, әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалана білуі тиіс. Қорыта келе айтарым, ұлттық

Бала мен балабақша

41

Ребенок в детском саду

сана мен ұлттық психология қалыптасқан, имандылық әдеби бар, парасатты ұрпақ тәрбиелеу, өсіру, білім беру бүгінгі таңда отбасының, жалпы балабақшаның, бүкіл елдің міндеті. Әр тәрбиеші өз мамандықтары бойынша жұмыс істеп, білім мен тәрбие беру әдіс-тәсілдеріне жылт еткен жаналықтың жаршысы болумен қатар, тәжірибелі мамандардың әдістерін

үлгі ете отырып, жұмыс істеуде. Егемен еліміздің мәңгі болып, қазақ елінің мәңгі жасауы және «қазақ» атауының ешқашан өз тұтырынан түспеуі болашақ ұрпақтың қолында. Ал болашақ ұрпақты талапқа сай елжанды, ел мақтанышы етіп тәрбиелеуде бақша өмірінің ролі зор. Іргелі істер ізденістен туады. Біздің ұжым осы жолда жұмыла еңбек етуде.

«Балабақша – бақыт баспалдағы»

Эссе

Жолбаева Гүлназ, «Балдырған» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

«Бала тәрбиесі – бесіктен»
«Ел боламын десең, бесігіңді түзе»
(М. Әуезов)

«...Баланы жан – тәнімен сүймей
батамен жұмыс жасау – ескексіз
қайықпен су бетінде әрлі – берлі
талқынмен бірге бағытсыз ырғау»

Сол балаға деген сүйіспеншілік мәні осы мамандыққа ежелді. ... Бала дүниесіне інгәлап келгеннен кейін, өз отбасымен, өз елімен қауышып, бесіктен түлейді. Бір жасқа толып, аяғын тәй-тәй басқаннан кейін өзінің жеке – дара бесігінен, «Балабақша» деген үлкен бесік тәрбиесіне беріледі. Балабақша – баланың жүйелі түрде білім – тәрбие алатын ең алғашқы қоғамдық орналасуы. Балабақшаның балаға беретін тәлім – тәрбиесінің қаншалықты мықты болуы, сол балабақшада қызмет ететін педагогикалық ұжымға, нақтырақ айтар болсақ, ұстазға байланысты. Ұстаз – киелі мамандық. Ол ертеңгі болашақты, болашақ несін – ұлтын тәрбиелейді. Адам тәрбиелеу оған ғылым негіздерінен мағлұмат беру, баланы өмір сүруге икемдеу, адами қылықтарды бойына дарыту – ол оңай шаруа емес. Тәрбиеші – суретші, әртіс, әдебиетші, ақылы, дос және бала жанын бағамдар психолог.

Біздің мамандығымыз – бұл біздің өмір жолымыз. Біздің балабақша – бұл бөлек әлем, гүлденген көгал. Балабақша бізге балада бар ең нәзік – бала жан дүниесін сезінуге, аялауға, бағалауға үйретеді. Балабақша баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуында ерекше орын алатын сатысы. Балабақшада балаға қажетті, сәтінемейтін махаббат жібі бар. Ұзақ жылдар жасағандығына карамастан, балабақшаның әр кірпіші, әр бұрышы ешқашан ескірмейтін мейірім мен сүйіспеншіліктен тұрады. Балалардың күлкісі мен мейірімі арқасында біздің балабақша жыл өткен сайын гүлденіп, көркейіп, жасара түсуде. Балабақшаның жүрегі – музыка залы. Ол балалардың күлкісінен қуат алады. Педагогтардың балаға қуаныш сұлауға, талмай еңбек етуге деген тілегі мен талпынысы балабақшаны мейірімділік пен сүйіспеншілік аймағына айналдырды.

Біздің балаға береріміз – махаббат, сүйіспеншілік, мейірім, қамқорлық. Балалар өмір гүлі. Ал гүлдер ешқандай жасандылықсыз, шынайылықпен баптағанда өседі. Бойымыздағы бар білімімізді, асыл қасиеттерімізді періште бөбектерге арнай білсек, олардың жүрегіне жол тауып, өзіндік «мені» бар дәрежеге жеткізсек, Отанды, адамзатты сүюге тәрбиелесек – міне, біздің балабақшамыздың нағыз мейірім алаңына айналғаны. Қазақ қашанда бала тәрбиесіне үлкен мән берген. Аттын жалы, түйенің қомында көшпелі тірлік кешсе де, «балам – балам, баламның баласы – жаным» деп оның тәтті қылықтарына тамсанған. Қыз баласын ұлмен тең санап, «өке көрген оқ жонар, ана көрген тон пішер» деп қыз тәрбиесін анасына, ұлды әкесіне табыстаған. Ру таңбасын көрсетіп,

«жеті атасын білген жетелі» деп жеті атасын жаттатқызған. Халықтың аңыздары мен жырларын тыңдатып, халықтың ұлы болуға баулыған ұлдарын. Қыздарына отбасының ұйытқысы болуды ғана емес, ұлт тәрбиесін жалғастыруды, сақтауды үйреткен. Бала бойына адамгершілік қасиеттерді ойын, салт-дәстүр, мақал-мәтелдер, ертегілер, жұмбақтар, айтыс өлеңдер арқылы сіңіру ата-ана мен тәрбиешілердің басты міндеті. Ертегінің тәрбиелік мәні зор. Ол сәбидің қиялына қанат бітіріп, бойындағы игі қасиеттердің қалыптасуына жол бастайды. Мысалы «Шалқан» ертегісін тыңдап болған соң, балалар шалқанды көптің көмегімен жұлып алғанын білді. Адамгершілік дүниесіндегі ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан қымбат қазыналарымыздың бірі – бесік жыры, мақал-мәтелдер болып келеді. Сәбилер «бесік жырын» тыңдай отырып, ананың бесік жырымен, әлдиімен, өзінің туған тілінің әуенінен тұнғыш рет нәр алады. Мақал-мәтелдер арқылы кішкентай бүлдіршіндеріміздің қайырымдылық, ілтипат сезімдерін арттырамыз, адамгершілік сезімдерін оятамыз. Өз-өзіне қызмет ету;

- Кішкентай топтарда балалар тәрбиеші көмегімен киініп, жуынып, сүртінеді, бір-біріне көмектеседі, «рахмет, кешір, өтінемін» сөздерін айтуға баулу. Ұжымға тәрбиелеу, балалардың өзара ұжымда қарым-қатынастарын қалыптастыру. Әрбір жасалынған істен кейін «Жарайсыңдар балалар! бәрекелді!» деген сөздерді есту арқылы жасаған еңбектерінің дұрыс екеніне көз жеткізеді. Кішкентай бүлдіршіндеріміздің бойына ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, адамгершілік қасиеттерін сіңіріп, өз - өзіне деген сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен тәрбиешілер шешуші рөл атқарады. Адамгершілік тәрбие отбасынан бастау алатын болғандықтан ынабаттылық, мейірімділік, ана сүтімен, ана тілімен келетіні анық. Сол себепті халық даналығы: «Сүтпен біткен мінез, сүйекпен кетеді» бекер айтпаған. Дана, ойшыл Абай атамыз бұл туралы былай деген: «балаға мінез үш атуан адамнан жұғады; бірінші – ата-анасынан, екінші – ұстазынан, үшінші – құрбысынан». Адамгершілік әр адамға тән асыл қасиеттер. Адамгершіліктің қайнар көзі – халқында, отбасында, олардың өнерлерінде, әдет-ғұрпында.

Тәрбиеші деген сөздің мағынасына үңілсек, максаты тәрбие беру екенін түсінеміз. Адамның жаны мен тәні қашанда тәрбиеге мұқтаж екендігін ескерсек, тәрбиешіге артылар жүк жеңіл еместігіне көзіміз жетеді. Балабақшада дұрыс тәлім – тәрбие бере алсақ, ол ертең мектепке барып саналы түрде сапалы білім алуға тырысады. Соның нәтижесінде елін сүйген азамат болып шығады. Біз, тәрбиешілер, түрлі болашақ маман иелерін тәрбиелеп жатырмыз десем артық болмас. Болашақ заңгерлерді - әділдікке үйрету, дәрігерлерді - жауапкершілікке баулу, мейірімділікке үйрету, құрылысшыларды - нақтылыққа тәрбиелеу – барлығы тәрбиешінің қолында. Сондықтан да өз бойымызда әділдік те, мейірімділік те, жауапкершілік те болу

Тәрбиеші жұмысы – оңай жұмыс емес. Бірақ абыройлы, сойлы. Жаксы тәрбиешіні балалар ешқашан ұмытпайды. Оған мысал, көктемде ғана қымастықпен мектепке дейінгі дорық тобына шығарып салған тәрбиеленушілерім. Олармен келсе калсам, маған ұмтылған сағынышка толы жанарларын көремін. Сол кезде балабақшадағы қызықты қылықтары, ауықтықтары есіме түседі. Бірін ұмытпайды екенсін... «Ал есінде бір жыл қалғың келсе - ас бер, он жыл қалғың келсе - алаш отырыз, ал мәңгі қалғың келсе - бала тәрбиеле» дейді дана халқымыз. Баланың ой - өрісін дамытуға, олардың қылына қанат бітіріп, тіл байлықтарының молаюына біздің тәрбиешілердің сініретін еңбегі орасан. Сондықтан да Сөзіміз – Ғұт Еңсеміз – биік, Рухымыз – мықты болсын десек бірегей тәрбиеші мамандығын ұлықтай білейік. Ұрпағымыздың та- қарына нәр беретін мамандық екендігін естен шығармайық. Балабақша тек бүлдіршіндердің келіп-кететін мекені болмау ке-

рек. Ал, ата-ана үшін балабақша өз жағдайларын жасап, баламыз жұмыс жасауға келергі болмасын деген ниетте балаларын кеш- ке дейін апарып тастайтын орын болмау керек. Осындай көзқа- растар қалыптаспас үшін балабақша жұмысының, ұжым ауыз- біршілігінің мықты болуы абзал. Бакшаны-бала бағбандарының мекені деп тани отырып, балабақшаны-болашақтың қақпасына айналыруымыз керек.

Болашақтың қақпасы – әрбір бакша табалдырығын аттаған бүлдіршіндердің қадамдарында ертенге деген нық сенім, жүректерінде патриоттық сезімдері жалындаған ұлт ұрпағын тәрбиелейтін білім мен тәрбие беретін алтын қаппа болуы тиіс. Қазіргі заман талабына сай өнерлі, шығармашылыққа бай, жан- жақты дамыған, өздерінің жағымды жақтарын көрсете білетін, өз ойларын ашық айтатын ұрпақ тәрбиелей отырып, мәңгілік ел болып қалыптасудың алғашқы қадамдары деп білемін.

«Мен Отанның бақытты ұланымын!»

Ернишева Роза, «Балдырган» бобекжай-бакшасы» МККК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

Максаты: Балаларға туған жерін, туған елін, халқын ардақтап отуға үйрету. Бақытқа жетер даңғыл жолдың бірі - туған Отанды сүюден басталатынын түсіндіру. Отанға деген патриоттық сезімдерін ояту.

Жүргізуші: Құрметті ата-аналар, кішкене бүлдіршіндер және балабақша ұжымы!

Баршанызды 25-қазан Республи- ка күні мерекесімен «Аққайың» тобы шын жүректен құттықтайды. Баршанызға отбасылық бақыт, дендеріңізге саулық, еңбектеріңізге жеміс, мерекелік шат көңіл тілеймін.

*Қазақстан, Қазақстан жарқын күн!
Жаныңызда жарқылдайды, жарқын үн.
Танылдың барлық әлем тілінде,
Атыменен Қазақ деген халқыңның.*

Хор: Әнуран. «Егемен Қазақстан»

Құрметті қонақтар! Бүгінгі біздің 25-қазан Республика күніне арналған

«Мен Отанның бақытты ұланымын!» атты тәрбие сағатын тамашаланыздар.

(«Балдырган» бобекжай бақшасының инстаграмм парақшасына жүктелді)

<https://www.instagram.com/reel/CkBoxAI2vh/?igshid=MDlnNzVVMjY=>

- Балалар! Сендер өте көңілді, әрі бақытты көрінесіңдер. Сендердің Отандарың, қасиетті мекендерің қай Республика?

- Қазақстан Республикасы.

- Президент кім?

- Қасым Жомарт Тоқаев ата

- Отандарыңның астанасы қай қала?

- Астана қаласы.

- Елдеріңіз өзінің қандай қасиеттерімен айбатты?

- Әнуран, Туы, Елтанбасымен.

- Өте жаксы. Осы елдің бақытты ұл - қыздары екенсіңдер.

А.Дінмұхамбет: Әнураным, жан ұраным
Айтар әнім, сойлер сөзім
Туған жерім сағынарым
Мәңгі - бақи шырқатады
Республикам, Әнураным.

Қ.Айсұлу: Елтаңбасы елімнің
Неткен көркем, әдемі
Тұнығындай көңілдің
Ортада аспан әлемі.

Б.Альмира: Жарасқан байрақтың мәні бар
Көк аспан, көк қыран сәні бар
Көк байрақ ашық көк кеңісін
Алтын күн - белгісі жеңістің.

Ойын: қазақтың ұлттық ойыны «Арқан тартыс»

БИ: «Әрқашан күн сонбесін!»

Жүргізуші: Балалар, халқымыздың батыр ұлы Бауыр- жан Момышұлы айтқан екен: «Отан үшін отқа түс, күймей- сін», – деп. Баска да батыр ағаларымыз, апаларымыз «Отан» деп жырлаған, қорғаған, қастерлеген және Отан үшін өмір- лерін қиған екен.

Біз де осы ата-апаларымыз сияқты Отанымызды қорғауымыз керек. Отан үшін еңбек ету керек.

- Сендердің еңбектерің – сендердің жаксы оқығандарың, тәртіпті бала болғандарың.

- Ал, балалар, біз Отан туралы нақыл сөздер білеміз бе?

Нақыл сөздер.

Отан – оттан да ыстық.

Ер жігіт ел үшін туады, ел үшін өледі.

Ойыл ауданындағы "Балдырған" бобекжай-бақшасынан «Ясли-сад "Балдырған" Ойылского района

*Отан үшін отқа түс, күймейсің.
Оз елің алтын бесік.*

Жүргізуші: Балалар, егер біз Отанымызды сүйетін болсақ, оның мемлекеттік тілін жақсы білуге міндеттіміз. Мемлекеттік тіліміз қай тіл?

- Қазақ тілі.

Б.Зере: *Ана тілің арың бұл,
Ұятың боп тұр бетте.
Өзге тілдің бәрін біл.
Өз тіліңді құрметте.*

Х.Омар: *Мен оның күнін сүйем,
Түнін сүйем.
Мен оның құдіретті
Тілін сүйем.*

Ойыл: Қазақтың ұлттық ойыны «Қол күрес»

Ән: «Отаным – Қазақстан!» орындайтын хор
- Құрметті ата – аналар, балабақша ұжымы бүгінгі мере-
келеріңізбен құттықтай отырып, бүгінгі бақытты балаларға
өзіміздің кішкене ғана сыйлығымызды тапсыруға рұхсат етіміз-
дер. Қазақстанның болашағы гүлдей жайнай берсін!

Жүргізуші:

*Мен қазақтың биікпін, байтақ елімін.
Қайта тудым өмірге қайта келдім
Мен мыңда бір тірілдім мәңгі өлмеске
Жаса – жаса мәңгіге туған елім.*

Осыменен «Аққайың» ересек тобының тәрбие сағатын аяқтаймыз.

Көңіл қойып келгендеріңізге, ынта қойып тыңдаған-
дарыңызға көптен-көп рахмет!

«Айналайын ақ мамам!»

**Байманова Ардак, «Балдырған» бобекжай-бақшасы МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы**

Әлемі әуенмен залға балалар кіріп,
жарты шеңберге тұралы.

Максаты: Балаларды ұлттық құндылыққа тәрбиелей отырып, халқымыздың мақал-мәтелдері, өлең жолдары арқылы жүрек жарды өлеңдерін арнап, аналарын құрметтеуге, аялауға, мейірімділікке тәрбиелеу, Мәнерлеп

сөйлеуге, көпшілік алдында өзін ұстауға, сахына мәдениетіне қалыптастыру.

Жүргізуші: Армысыздар құрметті қонақтар, аяулы әжелер, асыл аналар және біздің кішкене ханшайымдарымыз! Бүгін бізде үлкен мереке!

Балалар, әлемдегі ең жақсы, ең мейірімді, ең жүрегі жұмсақ ол кім екен?

Балалар: Аяулы анамыз!

Жүргізуші: *Балалар, айтыңдаршы.
Бізді жақсы көретін,
Бар жақсыны беретін.
Баласы үшін әрдайым,
Мейірімін төгетін. Ол кім?*

Балалар: Анашым!

Жүргізуші: *Жүрегіме жыр шашып,
Нұр төгетін Сіз екен.
Құтты болсын анашым
Құтты болсын мерекең!*

*Қарлар еріп, су көбейіп,
Сай салада ағады.*

*Бүршік шашып жапырақ ашып,
Жер гүл шашақ тағады.*

Айтыңдаршы балаларым бұл қай кезде болады?

Балалар: Көктемде

Жүргізуші: *Дұрыс айтасыңдар көктем мезгілі.
Кәсекті бәріміз бірге ару Көктемді қарсы алайық.*

Жүргізуші: Ой, балалар, тыңдаңдаршы, бізге қонақ келе жатқан сияқты. Қызық! Бұл кім екен?

(Әуенмен залға көктем кіреді)

Көктем: *Мен көңілді көктеммін,
Былтыр келіп кеткенмін
Көзін ашып бұлақтың
Түбіне тат еккенмін.*

Жүргізуші: Амансың ба? Ару Көктем біздің «Балапан» кіші тобының ертенгілігімізге қош келдіңіз!

Жүргізуші: Біздің балалар аналарымызға арнап дайындаған әсем әнін тарту етеді.

Ән: «Нұрын төккен маған»

Біздің балаларымыз аналарына арнап көп тақпақтар жаттап келді. Балаларымыздың тақпақтарын қабыл алыңыздар.

Аяла: *Әлпеттесен аялаған,
Ақ сүт берген апатайым.
Бал бөбегін баптаған,
Мамам үшін мақтанам.*

Нұрлыжан: *Мамаларды сүйеміз
Сөзін ойға түйеміз.
Анамды мен жақсы көрем
Айтқан тілін алып жүрем.*

Еріңұр: *Ана біздің күніміз
Ана біздің гүліміз.*

Би «Мотрешка»

Жүргізуші: Ендеше, көктемнің осы бір шуақты күнінде 8-наурыз мерекесі қарсаңында гүлдеп шыққан гүлдерді қарсы алыңыздар! Тек қана Сіздер үшін

«Гүлдер» биі қыздар

Жүргізуші: Ортаға құттықтау тілектерімен балаларымызды шақырамыз.

Алихан: *Бұл өмірде жан ана,
Тең келеді кім саған.
Жасай берсін сәнімен,
Жер бетінде аналар.*

Айсұлтан: *Мәпелеп мені өсірген
Ризамын мен өзіңе.
Ана деген керемет
Сыйлап өтем өмірде.*

Би: «Қуыршақ»

Би: «Джентелмен» ұлдарды ортаға шақырамыз.

Жүргізуші: Ананың әрбір сөзі жылылыққа толы. Ананың көз нұры тастай мұзды да жібітеді демекші біздерді тал бесікке бөлеп тазалығы мен тәртіпке баулыған. Түн ұйқысын төрт бөліп, түнде бесік таянған сол бесікке салу әдісін түсіндіріп, бесік жырын Гүлназ апайларың айтып береді.

Жүргізуші: Ән де айттық, би де биледік, енді аналарымызға да ойын ойнатайық. Аналар балаларын алыстан көріп қалса да

Көптеп қояды. Күлсе күлкісінен танып қояды. Ал, әр баланың анасы үшін ерекше екен. Аналарымызды сынап қорейікші.
Аналарымызбен ойын ойнағымыз келіп тұр
Ойын: «Кім тапқыр?» (ата-аналармен ойын)
Шарты: Гүл тақырыбында ата-ана қолдарынан келген ойыннан ойлау мақсатында кез келген затты ойлап табу. Аналарымыздың шеберлігі мен қиял ғажайыбын, шығармашылықтарын дамыту. Үй тапсырмасы.
Ата-аналарды мадақтап, марапаттау.
Көктем: Балалар сіздер өте өнерлі екенсіңдер жақсы биле, жеке айттыңыздар. Сіздерге көп-көп рахмет мен уақытымды

сіздермен өте қызықты өткіздім. Ал енді менің кететін уақытым келді. Сау болыңыздар!

Балалар: сау болыңыз Көктем!

Ән: «Әжемнің шайы»

Жүргізуші: Құрметті ата-аналар, балаларымыз, әріптестеріміз сіздерді тағыла мейрамдарыңызбен құттықтаймыз! Сіздерге зор денсаулық, қажымас қайрат, татмас талап тілейміз. Алдарымыздағы балаларымыз аман болсын дей келе бүгінгі «Балапан» тобының дайындаған «Айналайын ақ маман атты ертегілігі аяқталды. Сау саламатта болыңыздар!

Шырша туралы білімдерін айқындау

Дабылова Айнаш, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы

Мақсаты: Балабақшада табиғат жөнінде қарапайым білім беріп, тірі және өлі табиғат туралы нақты түсініктермен қалыптастыру. Балаларға шырша қарағай тұқымдасына жататын қылқан жапыпақты ағаш екендігі туралы түсінік беру. Шырша ағашының экологиялық маңызы емдік қасиетін анықтау. Балаларды туған жердің табиғатына

деген сүйіспеншілігін арттыру, ағаштарды қамқорлыққа алуға тәрбиелеу.

Міндеттері: Шырша туралы білімдерін айқындау (ерекшіліктері, түрі, түсі)

Шыршаның құрлысы туралы ұғымдарын бекіту (бағаны-бұтақтары, түптерінің көбеюі)

Туған жердің табиғатына саяхат, экологиялық білімдерін толықтыру.

Түрі: Ата-анамен, топпен, жеке.

Күтілетін нәтиже:

-Өмірде және нақты іс-әрекетінде экологиялық білімді қолдана білу, іскерлікке төселу.

-Табиғатты қорғау балаларды жаппай қоғамдық пайдалы еңбекке қосу;

-Балабақшада экологиялық білім және тәрбие қоғамын ұйымдастыру;

-Ең басты міндеттердің бірі-балаларды қорғау және тәжірибелік біліммен қаруландыру.

Табиғат қорғау үшін бәріміз күресейік,

Бір-бір ағаш гүл егелейік.

Текке отырмай жасамыз бен кәріміз,

Таза ауа үшін терімізді төгелейік.

Жобаны жүзеге асыру:

1-кезең:

Балаларды «Шырша ағашы» тақырыбында экологиялық жобамен таныстыру.

Жобаның мақсаты мен тапсырмаларын түсіндіру. Шырша ағаштары туралы ақпарат жинау.

Бақылау жұмыстарын жүргізу, серуен (суретке түсіру, орманға саяхат, мүсіндеу, қол еңбегі, жапсыру)

2-кезең: Мақал-мәтелдер, өлең-тақпақтар, ақыл-кеңестер, көрме, жылжымалы папкілер, үстел үсті ойындар жинақтау «Шырша ағашы туралы альбом жасау»

3-кезең: Балалармен шырша ағашын бақылау, зерттеу, тәжірибе жұмысын жүргізу. Емдік қасиетін тәжірибе жұмысы арқылы жүргізу. Бүршіктен емдік тосабын жасау. (Бүршікті маусым айында жинап тосап дайындау)

4-кезең: Тұсау кесу.

Жобаны қортындылап қорғау.

Туған жердің табиғатына саяхат

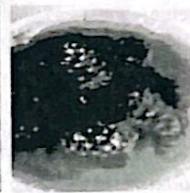

*Ақ қар жапты даланы,
Ақ жамылды айнала.
Жарқыратып шамдарын,
Шырша келді ортаға
Нұрландырып маңайды
Шырша шамы жағылсын!
Жаңа жылдың құрметіне
Ақ тілектер ағылсын
Тікен, тікен, тік пісте,
Қысы жазы бір түсте. (Шырша)*

Тәрбиешімен бірлесе отырып жұмыс жасау. Шыршамен, жанғақпен, аңдармен гүлдерді жасау арқылы шығармашылыққа балаларды баулу

Бүршіктен жасалған тосап

Бүршіктен тосаптың жасалуы:

Бүршікті маусым айында жинап бір ыссы, бір салқын суға жуып аламыз. Су құйып шекер салып тосап дайындаймыз. Дайын болған тосапқа дайын бүршікті қосамыз да қайнатамыз. Адам денсаулығына пайдасы мол. Бұл тосап өкпе ауруына, қан аздыққа, қатты жөтелге қарсы тұрады.

«Қош келдің, жаңа жылым!»

Утегенова Рада, «Балдырган» бөбекжай-бақшасы МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы

Максаты: Балаларға мерекелік көңіл күй сыйлау, жаңа жыл мерекесі туралы түсініктерін қалыптастыру. Аяз ата Ақшақар және ертегі кейіпкерлеріне балалардың қызығушылығын арттыру. Көңілді ойындар ойнату, достық қарым-қатынас қалыптастыру, бірлескен ойындар ойнату.

ындар ойнату.

Дауыс: Армысыздар, ханымдар мен мырзалар!

Жаңа жыл мерекелеріңіз баршаныңа құтты болсын.

Жаңа жыл елімізге, әр шаңыраққа тыныштық, бірлік, құт-берсе әкелсін.

«Аққайын» тобының «Қош келдің жаңа жылым!» атты ертенгілігімізді бастауға рұқсат етіңіздер! (Баяу әуенойнатылып тұрады, шырша жанына ескі жыл Барыс кіреді)

Ескі жылмен қар ханшайымы кіреді: Қаршақыз мен сендерді қимай жүрмін, сендерге бауыр басып қалдым, әнеміне дегенше 1 жылда өтіп кеткен екен. Менде жаман жыл болмадым.

-Қой мен көңіл-күйімді түсірмейін. Келер жаңа «қоян» жылын керемет көңіл-күймен қарсы алайық. Қар ханшайымы: «Ескі жыл біз сізді жақсы көреміз, ұмытпаймыз. Кел достарым келіңдер, ән шырқаймыз, би билейміз!» деп шақырады.

Ән: «Қош келдің жаңа жылым!» орындайтын: Сағынғалиева Барша (балалар вальс билейді)

Мыстан кемпір ашулы кіреді: «Не дауыс? Маған маза бермедіңдер ғой, әуенді сөндіріңдер! Жаңа жыл мерекесін тойламақшы болып жатыр екенсіңдер ғой!» (ренжіп). Бірақ, сендер қалайша мені шақырмай тастап кеттіңдер а? Барлық қонақтарды шақырып, мені тіпті ұмытып та кетіпті. Кетіндер, кетіндер!» (сыпырғысымен итереді). «Суф-суф-суф» деп келген қонақтарды қатырып тастайды да, өзі ұшып кетеді.

Ескі жыл: Қаршақыз енді не істейміз? Мына мыстан балаларға не істеп қойды? Бір амалын табайық! Мана ана шыршаның қасынан бір сыйқырлы таяқ көрген едім, ол таяқша босқа тұрған жоқ. Бар тез мына балаларымызды сол сыйқырлы таяқшаның көмегімен ерітіп алайық.

Қаршақыз: Шауып барып шыршаның астынан сиқырлы таяқшаны алып, қатып қалған балаларды жібітіп алады.

Ескіжыл мен қаршақыз: Алақай, алақай! Сыйқырлы таяқша пайдамызға жарады. Балаларым қалайсыздар? Ендеше, жаңа жылымызды керемет көңіл-күймен қарсы алайық! (Ескі жыл, балалар бәрі қуанады).

Жүргізуші:

Аман балсын отбасың,

Жамандықтан сақтасын.

Жаңа жылдың күнінде

Бақыт ашсын қапшасын.

Балалар, біздің мерекеге кімдер жетіспейді? Қане, бәріміз бірге дауыстап Аяз ата мен Ақшақарды шақырайық.

1,2,3 Аяз ата, Аяз ата, Аяз ата!

Амансың ба ұлдарым,

Амансың ба қыздарым!

Қандай әсем жүздерің,

Қандай сұлу күлгенің!

Асулармен алысқан,

Асау желмен жарысқан,

Келді міне асығып

Аяз ата алыстан.

«Ақшақар немерем мына балалар бізді көп күттің ғой!»

Ақшақар: Сәлеметсіңдер ме балалар! Аяз ата сендерге асығып келді. Ол сендерге көп қуаныш пен ойындар әкелді. Аяз ата: Кішкентай тентектерім менің!

Жүргізуші: Балалар аяз ата мен ақшақар алыстан шаршап келген болар, қане бәріміз көңіл-күйлерін көтеріп ән шырқап берейік.

Алина:

Бар баланың қонағы

Төрлет ата жоғары.

Жұрттың бәрі өзіңдей,

Қашан мырза болады.

Жүргізуші: Аяз ата біздің балаларымыз шетінен өнерлі. Жаңа жыл мерекесіне сіздерге арнап жаттаған тапқатары, билері бар. Ендеше, балаларымыздың өнеріне кезек берейік.

Ән: «Аппак, аппак»

Жүргізуші: Балалар жаңа жыл «Қоян» келіп қалыпты. Кәнекей, қол соғып қошеметпен ортамызға шақырайық. Балалар, Жаңа жылымыз ортаға аман-есен келді. Ендеше, тапқатарымызға кезек берейік. (Балалар тапқатар)

Би: «Қуыршақтар» биін тамашалаңыздар.

Ойын: «Сыйлық»

Ойын шарты: Балалар екі командаға бөлініп тұрады. Қолдарындағы шырша ойыншықтарын жіп бойына тізіп моншақ жасап, Жаңа жыл мен ескі жылға сыйлық етіп тарту еледі. Қай команда бірінші болып үлгерді, сол команда жетістікке жетеді.

Аңсар:

О алақай тамаша,

Шыршамыз тұр жараса.

Жаңа жылда бәріміз,

Ән айтамыз жаңаша.

Би: «Қуыршақтар»

Жүргізуші: келесі кезекті жаттауларға берейік.

Би: «Роботтар»

Аяз ата: Балақандар, өздерің қандай өнерлі, ақылды, тәртіпті баласыңдар! Әрқашан езулеріңнен күлкі кетпесін, өмірлерің ұзақ болсын. Болашақтарың жарқын болсын, денсаулықтарың мықты болсын! Ата-аналарыңмен, ата-әжелеріңді қуанта беріңдер! Бізді басқа да балалар күтіп отыр, енді кетуіміз керек. Сендерге арналған сыйлықты қабыл алыңыздар!

(Аяз ата сыйлықтарды таратады)

Жүргізуші: Құрметті ата-аналар! Уақыттарыңызды бөліп келгендеріңізге көп-көп рақмет! Жаңа жыл сіздерге тек қуаныш, бақыт, денсаулық алып келсін! Сау болыңыздар!

